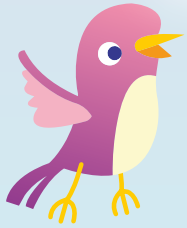

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

Ελληνική Γλώσσα

Οι αξίες μας: **Δράση**

4η Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

2ο τεύχος

Ελληνική γλώσσα

Οι αξίες μας: **Δ**ράση

4η Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

2ο τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια

Μαρία Σουβλίδη
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Κωνσταντίνα Κασούμη
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Αικατερίνη Δογραμματζή
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Ιωάννα Ζησιμοπούλου
Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Γαβριήλ Μποζιονέλος
Πτυχιούχος Γραφιστικής

Υπεύθυνος/η Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο
Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Θεοδώρα Τζιαμπάζη
Σύμβουλος Β' ΙΕΠ

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σειρά: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ελληνική Γλώσσα

Οι αξίες μας: Δράση

4η Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών
1ο τεύχος

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Επιστημονική υπεύθυνη: Ευγενία Μαγουλά Καθηγήτρια Γλωσσολογίας και εκπαιδευτικών εφαρμογών ΕΚΠΑ
Υπεύθυνος έργου: Νικόλαος Θωμαΐδης Καθηγητής Αναλυτικής Χημείας ΕΚΠΑ, Πρόεδρος ΕΑΔΠΠΑ - Εκδόσεις ΕΚΠΑ

Συντονισμός και επιστημονική επιμέλεια συγγραφικού έργου Δημοτικού:
Ευγενία Μαγουλά & Γεωργία Στύλου Δρ. Εφαρμοσμένης γλωσσολογίας ΠΕ70

Συντονισμός 4ης τάξης: Ασημίνα Γεραμάνη ΜΑ ΠΕ70

Συγγραφική ομάδα 4ης τάξης: Ασημίνα Γεραμάνη, Ευγενία Μαγουλά, Γεωργία Στύλου, Αθηνά Μακροπόδη ΠΕ70, Βασιλική Παπαδοπούλου Δρ. ΠΕ70, Γιάννης Ρενέσης ΜΑ ΠΕ70, Σταυρούλα Χρυσafiδη ΜΑ ΠΕ70

Επιμέλεια διδασκαλίας λεξιλογίου: Αγγελική Ευθυμίου Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Παρασκευή Θώμου Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συμβουλευτική ομάδα σε ειδικά θέματα και παροχή υλικού: Χρύσα Κουράκη Επίκ. Καθηγήτρια Παιδικής Λογοτεχνίας, Αντωνία Μήτση, Δρ. Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας ΠΕ70, Φωτεινή Πολυχρόνη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

Εικονογράφηση: Ανδρέας Κιτανίδης

Σχεδιασμός, οπτική επιμέλεια & σελιδοποίηση: Νικολέττα Βασιλείου

Δημιουργία ειδικών Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων: Ασημίνα Γεραμάνη, Βασιλική Παπαδοπούλου, Σταυρούλα Χρυσafiδη, Γιάννης Ρενέσης, Αθηνά Μακροπόδη

Συντονισμός & Τεχνική Επιμέλεια Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων:
Κωνσταντίνος Τσιμπάνης Μηχανικός Πληροφορικής ΕΚΠΑ

Ανάπτυξη ψηφιακών μορφών διδακτικού βιβλίου: Μαρία Νικολαΐδου

Δικαιούχος συγγραφής: ΕΑΔΠΠΑ - Εκδόσεις ΕΚΠΑ

Σειρά ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ: «Οι αξίες μας»

- 1η

Αγάπη
- 2η

Βοήθεια
- 3η

Γνώση
- 4η

Δράση
- 5η

Επικοινωνία
- 6η

Στόχοι

← Είμαστε εδώ!

Η παρέα μας

Σύμβολα

διαβάζω και καταλαβαίνω

ακούω και καταλαβαίνω

μιλώ

γράφω κείμενα

αναζητώ στο λεξικό

ορθογραφία

συνεργάζομαι σε προφορικό και γραπτό λόγο

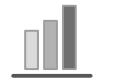
δημιουργική δραστηριότητα

σκέφτομαι

παρατηρώ, ενώνω, κυκλώνω

διαβάθμιση δυσκολίας

Περιεχόμενα

Λεξιλόγιο

Γραμματική

Ορθογραφία

5 Στα μονοπάτια της φύσης σελ. 8

5.1 Βόλτα στο δάσος

- Θεματικό λεξιλόγιο: «Τα δάση»
- Οικογένεια λέξεων: «φύση», «φυτό»
- Οικογένεια της λέξης «κόβω», «κόπος»

- Ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος
- Η παθητική μετοχή: σχηματισμός, σημασία

- Ομόηχες λέξεις
- Παθητική μετοχή

5.2 Ανακαλύπτουμε την ομορφιά της φύσης

- Ομόηχες λέξεις
- Οικογένεια της λέξης «τόπος»

- Οι εγκλίσεις στα κείμενα οδηγίων
- Σχηματισμός των εγκλίσεων στην ενεργητική και παθητική φωνή

- Ομόηχες λέξεις
- Προστακτική διαρκής και συνοπτική

5.3 Εξορμήσεις και περιπέτειες

- Σημασία παρομοιώσεων

5.4 Επανάληψη

- Ελέγχω το κείμενό μου
- Επαναληπτικές ασκήσεις λεξιλογίου, γραμματικής, ορθογραφίας

6 Ας μιλήσουμε για πολιτισμό σελ. 28

6.1 Ανθρώπινα δημιουργήματα του παρελθόντος

- Σύνθετες λέξεις με τη λέξη «βιβλίο»
- Οικογένεια των λέξεων: «βίος», «βιώνω»

- Τα ρήματα στον Μέλλοντα
- Τα συνδετικά επιρρήματα
- Προσδιορισμού του τόπου

- Οικογένεια της λέξης «βίος»
- Θέμα και κατάληξη ρημάτων στο παρελθόν

6.2 Η τέχνη στη ζωή μας

- Θεματικό λεξιλόγιο: «θέατρο»

- Επιρρήματα του ποσού
- Ουσιαστικά ουδέτερα σε -ον

- Λέξεις για το «θέατρο»

6.3 Άνθρωποι της τέχνης

- Γνωριμία με τον Οδυσσέα Ελύτη

6.4 Επανάληψη

- Ελέγχω το κείμενό μου
- Επαναληπτικές ασκήσεις λεξιλογίου, γραμματικής, ορθογραφίας

Λεξιλόγιο

Γραμματική

Ορθογραφία

7 Γνωρίζουμε το σύμπαν σελ. 46

7.1 Η γη στο ηλιακό μας σύστημα

- Λέξεις για τη «Γη»
- Οικογένεια της λέξης: «γένεση»

- Τα επίθετα -ύς, -ιά, -ύ και -ής, -ιά, -ί
- Σύγκριση με επίθετα

- Καταλήξεις επιθέτων: -ύς, -ιά, -ύ και -ής, -ιά, -ί
- Παραθετικά των επιθέτων

7.2 Το σύμπαν και η εξερεύνησή του

- Θεματικό λεξιλόγιο: «διάστημα»
- Οι λέξεις «χρόνος» και «έτος»

- Οι αόριστες αντωνυμίες
- Τα αριθμητικά επίθετα

- Αριθμητικά επίθετα

7.3 Η σελήνη μέσα από τη λογοτεχνία

-

-

-

7.4 Επανάληψη

- Ελέγχω το κείμενό μου
- Επαναληπτικές ασκήσεις λεξιλογίου, γραμματικής, ορθογραφίας

8 Ταξιδεύω – Γνωρίζω τον κόσμο σελ. 64

8.1 Ταξιδεύουμε στην Ελλάδα

- Οικογένεια της λέξης «πόλη»
- Θεματικό λεξιλόγιο: «Ταξίδια - μεταφορικά μέσα»

- Παραθετικά των επιρρημάτων

- Οικογένεια της λέξης «πόλη»

8.2 Πέρα από τα σύνορα

- Οικογένεια της λέξης «ξένος»
- Συνώνυμες και αντίθετες λέξεις

- Οι χρονικές βαθμίδες και οι χρόνοι των ρημάτων
- Ουσιαστικά ουδέτερας -ώνας

- Οικογένεια της λέξης «ξένος»
- Ουσιαστικά σε -ώνας

8.3 Καλοκαιρινές περιπέτειες

- Λέξεις με β' συνθετικό τη λέξη «δρόμος»
- Η σημασία της λέξης «δεσπόζω»

-

-

8.4 Επανάληψη

- Ελέγχω το κείμενό μου
- Επαναληπτικές ασκήσεις λεξιλογίου, γραμματικής, ορθογραφίας

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Οικογένειες λέξεων

- 1 Ανακαλύπτουμε στο κρυπτόλεξο, οριζόντια και κάθετα, 7 σύνθετες λέξεις της οικογένειας: «φύση - φυτό».

Φ	Υ	Τ	Ο	Φ	Α	Ρ	Μ	Α	Κ	Ο
Υ	Ο	Π	Ι	Υ	Η	Η	Λ	Α	Φ	Ο
Σ	Φ	Φ	Υ	Τ	Ο	Λ	Ο	Γ	Ι	Α
Ι	Υ	Σ	Ι	Ο	Κ	Α	Α	Π	Η	Σ
Ο	Τ	Σ	Ε	Λ	Α	Γ	Ο	Σ	Ε	Ρ
Λ	Ω	Ι	Ε	Ο	Ε	Π	Ι	Σ	Σ	Ο
Α	Ρ	Α	Ι	Γ	Ε	Μ	Α	Τ	Ο	Π
Τ	Ι	Κ	Ξ	Ι	Γ	Ε	Ρ	Α	Κ	Ι
Ρ	Ο	Ι	Η	Ο	Ν	Γ	Η	Ξ	Η	Ο
Η	Φ	Υ	Τ	Ο	Χ	Ω	Μ	Α	Κ	Μ
Σ	Η	Α	Υ	Τ	Ο	Φ	Υ	Ε	Σ	Α

- 2 Διαβάζουμε τις σημασίες και γράφουμε τη λέξη από το κρυπτόλεξο που ταιριάζει.

- α. Χώμα κατάλληλο για φυτά, ανακατεμένο με κοινό χώμα. → _____
- β. Άτομο που αγαπά τη φύση. → _____
- γ. Επιστήμη που μελετά τα φυτά ως προς τη μορφή, τον τόπο που εμφανίζονται κτλ. → _____
- δ. Φυτό που φυτρώνει από μόνο του, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. → _____
- ε. Προϊόν για την προστασία των φυτών από έντομα και ασθένειες. → _____
- στ. Βιβλίο ή άλλη συλλογή από δείγματα φυτών. → _____
- ζ. Χώρος όπου καλλιεργούνται φυτά για να μεταφυτευτούν. → _____

- 3 Σχηματίζουμε σύνθετες λέξεις.

- δέντρο + φύτευση = _____
- μετά + φυτεύω = _____
- φύση + λατρεία = _____
- φυτό + τρώω = το _____ ζώο (ρ. τρώω > έφαγα)
- φύση + θεραπεία = _____

- 4 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις της προηγούμενης άσκησης.

1. Το ελάφι είναι _____ ζώο.
2. Η Άννα κάνει _____ στα πόδια της μετά το ατύχημα.
3. Το σχολείο μας συμμετέχει στη _____ που διοργάνωσε ο Δήμος.
4. Η καλύτερη εποχή για να _____ ένα φυτό είναι οι αρχές της άνοιξης.

5

α.

Για να γίνει η **κοπή** των καμένων δέντρων από τους ξυλοκόπους, χρειάστηκε πολύς χρόνος και **κόπος**.

Παρατηρούμε τις λέξεις «κοπή» και «κόπος».

Ανήκουν στην ίδια οικογένεια; Τι σημαίνει καθεμία;

β.

Οι λέξεις ανακατεύτηκαν. Τις τοποθετούμε σύμφωνα με τη σημασία τους στο σπιτάκι τους.

ξυλοκόπος | κοπίδι | κοπιάζω | κόπος | αποκόβω | κομμάτι | κόπωση
| κατάκοπος | κοπιώδης | απόκομμα | κοπιαστικός | κομματάκι

κόβω / κοπή

κόπος

6

Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις που ταιριάζουν.

κομμάτι | κοπή | διακοπή | αποκόμματα | κοφτερό | κοπίδι

α. Ο διευθυντής κάλεσε όλους τους εργαζόμενους στην εκδήλωση για την _____ της πρωτοχρονιάτικης πίτας.

β. Έφαγα μόνο ένα _____ από την τούρτα, γιατί αποφεύγω την πολλή ζάχαρη.

γ. Ο Γεράσιμος έχει πολύ _____ μυαλό.

7

Το ρήμα «κόβω» χρησιμοποιείται σε πολλές φράσεις με μεταφορική σημασία. Αναζητούμε στο λεξικό δύο μεταφορικές φράσεις και εξηγούμε σημασία τους.

Παράδειγμα: κόβω τις χέφυρες → Σταματώ την επικοινωνία, τη σχέση με κάτι.

α.

Σημασία: _____

β.

Σημασία: _____

8

Γράφουμε δύο προτάσεις χρησιμοποιώντας τις μεταφορικές φράσεις της άσκησης 7.

α.

β.

Σκεφτόμαστε: Αλλάζει το ύφος όταν χρησιμοποιούμε τις μεταφορικές φράσεις; Πότε θα επιλέγαμε να τις χρησιμοποιήσουμε;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ουσιαστικά ουδέτερα σε -ος

1 Γράφουμε τα ουσιαστικά σε -ος που ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τα ρήματα:

- π.χ. υψώνω → το ύψος
1. βαραίνω → _____
 2. πληθαίνω → _____
 3. κερδίζω → _____
 4. τελειώνω → _____
 5. χρεώνω → _____

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με το ουσιαστικό στη σωστή πτώση.

- α. Οι μαθητές της Δ' τάξης συμμετείχαν στον καθαρισμό του _____ (άλσος) της γειτονιάς.
- β. Οι ρίζες των δέντρων και των φυτών συγκρατούν τα συστατικά του _____ (έδαφος) και κυρίως το χώμα.
- γ. Στο δάσος συναντήσαμε έλατα μεγάλου _____ (ύψος).
- δ. Στα _____ (όρος) της πατρίδας μας ευδοκιμούν κωνοφόρα δέντρα.
- ε. Τα ορεινά _____ (μέρος) έχουν ψυχρότερους χειμώνες από ό,τι τα πεδινά.

3 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τα ουσιαστικά που σχηματίσαμε.

Κάποτε σε ένα ορεινό χωριό ζούσε ο κ. Αριστείδης, ένας εργατικός, καλοσυνάτος άνθρωπος που σήκωνε όλα τα _____ της οικογένειάς του δουλεύοντας από το πρωί μέχρι το βράδυ. Τα _____ που έβγαζε όμως από τις αγροτικές εργασίες του ήταν λιγοστά, με αποτέλεσμα τα _____ να φτάσουν σε μεγάλο _____. Όμως στο χωριό το αίσθημα της αλληλεγγύης ήταν μεγάλο και οι κάτοικοι αποφάσισαν να τον βοηθήσουν. Με τα χρήματα που συγκεντρώσαν τον βοήθησαν πληρώσει τα χρέη του και να δώσει ένα _____ στις οικονομικές δυσκολίες του.

Η παθητική μετοχή

4 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις παθητικές μετοχές των ρημάτων της παρένθεσης.

Ο δασοφύλακας εξηγούσε στα παιδιά πόση δύναμη έχει ένα δέντρο. Έλεγε ότι με τις ρίζες του συγκρατεί το χώμα και τις πέτρες. Γι' αυτό οι _____ (φυτεύω) τόποι γλιτώνουν τους ανθρώπους από τις πλημμύρες. Όλοι έχουμε δει περιοχές με _____ (καίω) ή _____ (κόβω) δέντρα. Με τις νεροποντές τα χώματα και οι πέτρες παρασύρονται από τα _____ (φουσκώνω) και ορμητικά νερά. Μαζί συμπαρασύρουν και άλλους _____ (ξεριζώνω) θάμνους που οι ρίζες τους δεν έχουν τη δύναμη να τους συγκρατήσουν γιατί το έδαφος έχει υποχωρήσει και το χώμα έχει παρασυρθεί. Και αυτό έχει αποτέλεσμα _____ (πλημμυρίζω) περιοχές και _____ (καταστρέφω) καλλιέργειες.

Σε ποια περίπτωση επέλεξες να γράψεις -μμ- στην παθητική μετοχή;

5 Σχηματίζουμε τα ουσιαστικά και τις παθητικές μετοχές.

Ρήμα	Ουσιαστικό	Μετοχή
ξεσκονίζω - ξεσκόνισα	ξεσκόνισμα	ξεσκονισμένος
ποτίζω - πότισα		
σκουπίζω - σκούπισα		
λυγίζω - λύγισα		
φωτίζω - φώτισα	ο _____ός	
ψήνω - έψησα	το _____μο	

Μαθαίνω να γράφω σωστά τις παθητικές μετοχές των ρημάτων.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Ομόηχες λέξεις

1 Ποια λέξη συμπληρώνει σωστά το περιεχόμενο των προτάσεων;

φοιτώ - φυτό | κλείνω - κλίνω | νίκη - νοίκι | ~~καιροί - κερί~~ |
 πάλι - πάλι | ψιλός - ψηλός

- α. Οι παλιοί καιροί ζωντάνεψαν μέσα από το διήγημα του Α. Παπαδιαμάντη, όταν τα σπίτια φωτίζονταν με ένα ταπεινό κερί ή με μια λάμπα πετρελαίου.
- β. Εγώ _____ στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο και αυτό το διάστημα γράφω μία μελέτη για το αγαπημένο μου _____, την τριανταφυλλιά.
- γ. Πρώτα _____ την πόρτα του δωματίου μου, για να μην ενοχλώ την αδερφή μου, και ύστερα, για να κάνω εξάσκηση, _____ δυνατά τα ρήματα και τα ουσιαστικά.
- δ. Ο Άλκης είναι αθλητής στην _____ αλλά _____ σήμερα δεν πήγε στην προπόνηση, γιατί ήταν άρρωστος.
- ε. Η _____ της ομάδας μας ενθουσίασε τους φιλάθλους.
- στ. Το _____ του καινούριου σπιτιού είναι πολύ ακριβό.
- ζ. Εκείνο το _____ κορίτσι με την _____ φωνή ήρθε φέτος στη χορωδία του σχολείου μας.

Μαθαίνω την ορθογραφία των ομόηχων λέξεων.

2 α. Δημιουργούμε σύνθετες λέξεις με τη λέξη «τόπος» ως α' ή β' συνθετικό.

β. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις που σχηματίσαμε στον σωστό τύπο.

α. Η Μυρτώ θα κάνει τα γενέθλιά της στον _____ της γειτονιάς της.

β. Η _____ αυτού του οικοπέδου είναι πολύ καλή, γιατί έχει υπέροχη θέα προς τη θάλασσα.

γ. Ο Αμαζόνιος είναι ένας από τους μεγαλύτερους φυσικούς _____ στον κόσμο.

δ. Ο αρχαιολόγος συνεργάστηκε με έναν _____ για να εντοπίσει την ακριβή θέση του αρχαίου οικισμού.

ε. Τα φυτά που αναπτύσσονται σε _____ έχουν προσαρμοστεί σε συνθήκες ξηρασίας.

3 Τι σημαίνουν οι φράσεις με έντονα γράμματα;

α. «Αύριο θα εκδηλωθούν **κατά τόπους** βροχές.»β. «Είναι **κοινός τόπος** ότι η φύση χρειάζεται την προστασία των ανθρώπων.»

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 Ποιες είναι οι εγκλίσεις των ρημάτων στις παρακάτω οδηγίες;

Αγαπητοί επιβάτες, για ασφαλείς διαδρομές με το μετρό...

Περπατάμε προσεκτικά!	οριστική
Συμβουλευόμαστε τον χάρτη διαδρομών!	
Να περπατάτε προσεκτικά!	
Να συμβουλευέστε τον χάρτη διαδρομών!	
Περπατήστε προσεκτικά!	
Συμβουλευτείτε τον χάρτη διαδρομών!	

Οι εγκλίσεις

Ενεργητική φωνή

Οριστική	Υποτακτική Διαρκής*	Προστακτική Διαρκής*
χάνω	να χάνω	
χάνεις	να χάνεις	χάνε
χάνει	να χάνει	
χάνουμε	να χάνουμε	
χάνετε	να χάνετε	χάνετε
χάνουν	να χάνουν	
Οριστική	Υποτακτική Συνοπτική	Προστακτική Συνοπτική
έχασα	να χάσω	
έχασες	να χάσεις	χάσε
έχασε	να χάσει	
χάσαμε	να χάσουμε	
χάσατε	να χάσετε	χάστε
έχασαν	να χάσουν	

Οι εγκλίσεις

Παθητική φωνή

Οριστική	Υποτακτική Διαρκής	Προστακτική Διαρκής
χάνομαι	να χάνομαι	
χάνεσαι	να χάνεσαι	—
χάνεται	να χάνεται	
χανόμαστε	να χανόμαστε	
χάνεστε	να χάνεστε	—
χάνονται	να χάνονται	
Οριστική	Υποτακτική Συνοπτική	Προστακτική Συνοπτική
χάθηκα	να χαθώ	
χάθηκες	να χαθείς	χάσου
χάθηκε	να χαθεί	
χαθήκαμε	να χαθούμε	
χαθήκατε	να χαθείτε	χαθείτε
χάθηκαν	να χαθούν	

2 Ο υπεύθυνος της δράσης θέλει να γράψει τις οδηγίες. Μεταφέρουμε το παρακάτω κείμενο σε προστακτική συνοπτική.

Ελάτε για ράφτινγκ στον Λούσιο ποταμό!

- Είναι μια από τις καλύτερες εμπειρίες για όσους αναζητούν δράση στο νερό.
- Αρχικά **παρακολουθούμε** τη σύντομη εκπαίδευση από τον οδηγό μας.
- Κατόπιν **παίρνουμε** τις στολές, τα σωσίβια, τα κράνη, τις βάρκες και τα κουπιά.
- Τέλος, **θα μεταφερόμαστε** στο σημείο εκκίνησης.
- **Ανακαλύπτουμε** τα κρυμμένα θαύματα του ποταμού, **γυμναζόμαστε** και **ψυχαγωγούμαστε!**

<https://exploremessinia.com/el/outdoor-activities/river-el/rafting-ston-lousio-potamo/> (διασκευή)

Σε προστακτική συνοπτική

Αρχικά παρακολουθήστε τη σύντομη εκπαίδευση από τον οδηγό μας.
Κατόπιν _____ τις στολές, τα σωσίβια, τα κράνη, τις βάρκες και τα κουπιά.

Τέλος, _____ στο σημείο εκκίνησης. _____ τα κρυμμένα θαύματα, _____ του ποταμού και _____!

Συγκρίνουμε τα δύο κείμενα. Ποιο προτιμάμε και γιατί;

- **3** Μεταφέρουμε τις προτάσεις στη συνοπτική προστακτική για να δώσουμε οδηγίες α) σε έναν και β) σε πολλούς.

Οδηγίες για πεζοπορία στο κοντινό δάσος

- Ενημερώνουμε τους γονείς μας για τον προορισμό μας.
- Ακολουθούμε τα δασικά μονοπάτια
- Δεν απομακρυνόμαστε.
- Μαζεύουμε τις συσκευασίες και τα υπολείμματα των τροφών μας.
- Σεβόμαστε το δάσος και το διατηρούμε καθαρό.

1. Προς έναν φίλο μας:

- Ενημέρωσε τους γονείς σου για τον προορισμό σου.
- _____
- _____
- _____
- _____

2. Προς περισσότερους φίλους μας:

- Ενημερώστε τους γονείς σας για τον προορισμό σας.
- _____
- _____
- _____
- _____

Σκεφτόμαστε:
Πώς αλλάζει το ύφος του κειμένου όταν χρησιμοποιούμε προστακτική;

Ορθογραφία θέματος της προστακτικής

- 4** Γράφουμε την προστακτική και χρωματίζουμε με όμοιο χρώμα το τμήμα του ρήματος που δεν αλλάζει στην ορθογραφία (θέμα).

Ρήμα	Προστακτική διαρκής	Προστακτική συνοπτική
φροντίζω - φρόντισα	εσύ φρόντιζε, εσείς φροντίζετε	εσύ φρόντισε εσείς φροντίστε
αθροίζω - άθροισα	άθροιζε _____ε	_____ε αθροίστε
δανείζω - δάνεισα	_____	_____
απλώνω - άπλωσα	_____	_____
λύνω - έλυσα	_____	_____

➤ Τι παρατηρούμε για την ορθογραφία του θέματος στην προστακτική;

- 5** Γράφουμε την προστακτική και χρωματίζουμε με όμοιο χρώμα το τμήμα του ρήματος που δεν αλλάζει στην ορθογραφία (θέμα). Τι παρατηρούμε;

Ρήμα	Προστακτική διαρκής	Προστακτική συνοπτική
τρώω	εσύ τρώγε εσείς τρώχετε	εσύ φάε εσείς φάτε
πλένω	πλένε πλένετε	πλύνε πλύνετε
μένω	μένε _____	μείνε _____
ανεβαίνω	ανέβαινε _____	ανέβα _____
βλέπω	βλέπε _____	δες (αορ. είδα) _____

δίνω	δίνε	δώσε (αόρ. είδα)
έρχομαι	ανέβαινε	έλα (αόρ. ήλθα)
φεύγω	φεύγε και φεύγα	φύγε

Σκέψου αν θα χρησιμοποιήσεις διαρκή ή συνοπτική υποτακτική.

6 Γράφουμε τις οδηγίες χρησιμοποιώντας έγκλιση υποτακτική.

Ξέρεις τι είναι το σπορείο; Το σπορείο είναι ο χώρος όπου φυτεύονται οι σπόροι και μένουν εκεί μέχρι να φυτρώσουν.

Θέλεις να φτιάξεις το δικό σου σπορείο;

Να _____ (αγοράζω) μια τετράγωνη και ρηχή γλάστρα ή ένα τετράγωνο ξύλινο κουτί. _____ (ανοίγω) τρύπες στον πάτο, για να φεύγει το νερό, _____ (ρίχνω) λίγα μικρά πετραδάκια ή χαλίκι και μετά το χώμα. _____ (παίρνω) ξυλάκια και σπάγκο και _____ φτιάχνω) μικρά τετράγωνα.

Σε κάθε τετράγωνο _____ (ρίχνω) το κάθε είδος του σπόρου. _____ (σκεπάζω) τους σπόρους με χώμα και _____ τους (ποτίζω). _____ (φτιάχνω) μικρές ταμπελίτσες με τα ονόματα των ειδών και να τις κολλήσεις στο κάθε είδος.

Σπαντιδάκη Ελευθερία. Ο μάστορας των λουλουδιών (διασκευή)

- Γιατί επέλεξες αυτή τη μορφή της υποτακτικής;

Ράφτιγκ στο ποτάμι

- 1 Σχολιάζουμε τι σημαίνουν τα λόγια: «Ξέρεις, θυμώνω πολύ όταν οι άνθρωποι δεν σέβονται τους νόμους της φύσης».

- 2 α. Αντιστοιχίζουμε και σχηματίζουμε φράσεις.

1. οι νόμοι
2. τα απόβλητα
3. κόντρα
4. πυκνές
5. ορμητική
6. χαμένοι

- α. φυλλωσιές
- β. διάθεση του ποταμού
- γ. των εργοστασίων
- δ. ναυαγοί
- ε. στη ροή
- στ. της φύσης

- β. Συζητάμε τη σημασία των φράσεων που σχηματίσαμε.

- γ. Διαλέγουμε φράσεις (2β) και γράφουμε μια παράγραφο με θέμα: «Μια περιπέτεια στη φύση».

- 3 Εντοπίζουμε στο κείμενο (ΒΜ σελ. 82-83) λέξεις που είναι σχετικές με το ποτάμι και τα μέρη του και τις γράφουμε σε καρτελάκια. Ανά ομάδες ζωγραφίζουμε σε χαρτόνι τον ποταμό και καρφισώνουμε στις ζωγραφιές μας το λεξιλόγιο που καταγράψαμε.

Τα ψηλά βουνά

- 1** Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις και τις φράσεις και σχηματίζουμε παρομοιώσεις του κειμένου.

1. Τα φύλλα του πεύκου
2. Τα κλαδιά του και τα παρακλάδια του
3. Το θεόρατο βουνό φαίνεται από την πόλη
4. Σαλεύει το πεύκο και η άκρη του ίσκιου του σαλεύει μαζί. Φυσάει

- α. μοιάζουν με αμέτρητα ψιλά σκοινιά, κομποδεμένα σαν τα δίχτυα.
- β. που είναι σαν βελόνες, γίνονται κρόσσια.
- γ. σαν γαλανός ίσκιος.
- δ. σαν μακρινή θάλασσα.

- 2** Χρησιμοποιώ μία από τις παραπάνω παρομοιώσεις για να περιγράψω μια εικόνα του δάσους.

Ελέγχω το κείμενό μου

- Ελέγχουμε το **Κείμενο οδηγιών προστασίας περιβάλλοντος** ως προς τα παρακάτω στοιχεία.
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Κείμενο οδηγιών		
Δομή	Γλωσσικά στοιχεία	
1. Εισαγωγή Παρουσίασα τη σπουδαιότητα της περιοχής και τον σκοπό των οδηγιών.	Χρησιμοποίησα: Ρήμα σε οριστική, ουσιαστικά, επίθετα.	
2. Ανάπτυξη Κατέγραψα αναλυτικά τις οδηγίες για τον επισκέπτη της περιοχής: Τι να προσέξουμε και τι να αποφύγουμε.	Ρήματα σε οριστική (α' πληθυντικό) ή σε υποτακτική ή σε προστακτική. π.χ. <i>Σεβόμαστε..., Να σέβεστε..., Σεβαστείτε...</i> <i>Ενημερωνόμαστε, Να ενημερώνεστε, Ενημερωθείτε...</i>	
3. Επίλογος Ολοκλήρωσα το γραπτό μου με: • συμπέρασμα ή • πιθανά αποτελέσματα ή • προτροπή	Ρήμα σε οριστική, ουσιαστικά, επίθετα. π.χ. <i>Έτσι συμβάλλουμε όλοι στην προστασία της περιοχής μας.</i>	

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έχραπα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Γράφουμε ένα κείμενο οδηγιών με θέμα: «Δημιουργήστε φυτώριο στο σπίτι» χρησιμοποιώντας και τις λέξεις:

φυτεύω | φύτευση | φυσιολάτρης | φύση | φυτώριο | φυτό |
φύτεμα | φυτρώνω

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

- Σκεφτόμαστε ποια μέρη θα έχει το κείμενό μας.
- Αποφασίζουμε ποια έγκλιση θα χρησιμοποιήσουμε και γιατί.

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις από την οικογένεια «**τόπος**» στον κατάλληλο τύπο. Μία λέξη περισσεύει.

τοπικός | εντοπίζω | τοπογράφος | μετατοπίζω |
ντόπιος | κατατοπίζω

- α. Η αστυνομία κατάφερε να _____
τον δράστη της ληστείας.
- β. Οι _____ παράδες γνωρίζουν τα
καλύτερα σημεία για ψάρεμα.
- γ. Ο ξεναγός _____ τους τουρίστες
για τη διαδρομή προς το χωριό.
- δ. Ο _____ ανέλαβε να ετοιμάσει ένα
σχεδιάγραμμα της περιοχής.
- ε. Διαβάζω τα νέα της πόλης μου στην _____
εφημερίδα.

3 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις φράσεις (στον κατάλληλο τύπο) αφού συζητήσουμε τη σημασία τους.

επί τόπου | Άγιοι Τόποι | πιάνει τόπο

- α.** Χιλιάδες χριστιανοί επισκέπτονται κάθε χρόνο τους _____.
- β.** Οι προσπάθειες και ο κόπος του _____ και
κατάφερε τον στόχο του.
- γ.** Η αστυνομία έκανε _____ έλεγχο για να εξακριβώσει
τις αιτίες του ατυχήματος.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 1 Σχηματίζουμε τις παθητικές μετοχές των ρημάτων προσέχοντας την ορθογραφία.

Ρήμα	Έχει π, β, φ, πτ στο θέμα (✓)	Παθητική Μετοχή
γράφω	γράφ-ω	γραμ-μένος
προστατεύω	προστατεύ-ω	προστατευ-μένος
χτενίζω	χτενίζ-ω	χτενισ-μένος
ποτίζω		
κλαδεύω		
σκαλίζω		
βάφω		
χτίζω		
ανάβω		
αποκόπτω		

- 2 Γράφουμε τη συνοπτική υποτακτική και προστακτική των ρημάτων.

Οριστική	Υποτακτική Συνοπτική	Προστακτική Συνοπτική
έπλυνες	να πλύνεις	πλύνε
έφαγες		
έφυγες		
έμεινες		
ταξίδεψες		
πλύθηκες	να πλυθείς	
άρχισες		

- 3 Οδηγίες πεζοπορίας στο βουνό!

Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας προσφέρεται για ορεινή πεζοπορία και ορειβασία. Χρήσιμες οδηγίες για όσους ενδιαφέρει η πεζοπορία στο βουνό:

- ✓ Να έχετε βασικές γνώσεις παροχής πρώτων βοηθειών.
- ✓ Να γνωρίζετε τους αριθμούς κλήσης ανάγκης όπως: 199 Πυροσβεστική Υπηρεσία, 166 Ε.Κ.Α.Β., 112 Πανευρωπαϊκός αριθμός κλήσης.
- ✓ Να παρακολουθείτε τις ημερήσιες τοπικές καιρικές συνθήκες.
- ✓ Να αποφεύγετε απομονωμένες και επικίνδυνες περιοχές.
- ✓ Να μην αφήνετε σκουπίδια στο δάσος.
- ✓ Τέλος, να προσέχετε ιδιαίτερα την πρόκληση πυρκαγιών στο δάσος.

<https://www.fireservice.gr/el/-/paroche-odegion-se-atoma-pou-pragmatopoioun-oreibasias-kai-oreine-pezoporias> (διασκευή)

- α. Σε ποια έγκλιση είναι γραμμένα τα ρήματα των οδηγιών;
- β. Ξαναγράφουμε τις οδηγίες του κειμένου με τα ρήματα σε Οριστική.

1. Έχουμε βασικές γνώσεις παροχής πρώτων βοηθειών.
2. _____ τους αριθμούς κλήσης ανάγκης όπως: 199 Πυροσβεστική Υπηρεσία, 166 Ε.Κ.Α.Β., 112.
3. _____ τις ημερήσιες τοπικές καιρικές συνθήκες.
4. _____ απομονωμένες και επικίνδυνες περιοχές.
5. _____
6. _____

Πώς άλλαξε το ύφος του κειμένου με την Οριστική;

6.1 Έργα αρχαίων πολιτισμών

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Στο κείμενο 1 του ΒΜ «Αγαλματάκια από τις Κυκλάδες» αναζητάμε λέξεις που δίνουν πληροφορίες για τον Κυκλαδικό πολιτισμό και τις καταγράφουμε:

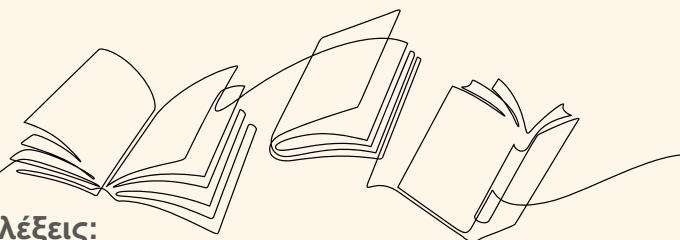

- 2 Γράφουμε μία παράγραφο με θέμα τον Κυκλαδικό πολιτισμό (πού και πότε εμφανίστηκε, ποια είναι τα έργα του) αξιοποιώντας τα στοιχεία και το λεξιλόγιο που συζητήσαμε.

- 3 Αναλύουμε τις σύνθετες λέξεις:

- α. βιβλιοδεσία = _____
- β. βιβλιοχαρτοπωλείο = _____
- γ. βιβλιοκριτικός = _____
- δ. βιβλιοστάτης = _____

- 4 Γράφουμε τη λέξη δίπλα στον ορισμό της.

- α. _____ = Η συρραφή τυπωμένων φύλλων χαρτιού σε τεύχος.
- β. _____ = Στήριγμα που χρησιμεύει για να συγκρατεί τα βιβλία σε κατακόρυφη θέση σε μια βιβλιοθήκη.
- γ. _____ = Αυτός που ως ειδικός ασχολείται με τη βιβλιοκρισία.
- δ. _____ = Κατάστημα που πουλάει βιβλία και γραφική ύλη.

- 5 Τοποθετούμε τις λέξεις της οικογένειας «βίος - βιώνω» στην κατηγορία που ανήκουν.

βιολογία | βιώσιμος | βιώνω | βίωμα | βιογραφία | έμβιος | αμφίβιος
υδρόβιος | επιβίωση | βιομηχανία.

Παράγωγες λέξεις	Σύνθετες λέξεις

6 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις της προηγούμενης άσκησης στον σωστό τύπο.

- α. Η _____ μελετάει τα χαρακτηριστικά των _____ οργανισμών.
- β. Μελετήσαμε τη _____ του Περικλή για να κατανοήσουμε το πολιτιστικό θαύμα στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ.
- γ. Οι βάτραχοι είναι _____ οργανισμοί ενώ τα ψάρια είναι _____ οργανισμοί.
- δ. Το νερό και ο αέρας ανήκουν στις πηγές ενέργειας _____ ανάπτυξης.
- ε. Οι παιδαγωγοί αναφέρουν ότι η ενασχόληση των παιδιών με τις τέχνες προσφέρει πολύτιμα _____ και σημαντική πνευματική καλλιέργεια.

Οι συνώνυμες λέξεις: βίος - ζωή

Οι δύο λέξεις έχουν περίπου την ίδια σημασία. Χρησιμοποιούνται όμως με τον ίδιο τρόπο; Συζητάμε τη σημασία των λέξεων και φράσεων:

βίος	ζωή
βιόσφαιρα	μακροζωία
βιολόγος	ζωογονώ
βιοποικιλότητα	ζωοδότης
έμβιος	ζωηρός
ο βίος του Αγίου Δημητρίου	η τέχνη στη ζωή μας
βίος και πολιτεία	η καθημερινή ζωή

Τι παρατηρούμε;

- Μπορούμε να αντικαταστήσουμε στις λέξεις και φράσεις της αριστερής στήλης τη λέξη «βίος» με τη λέξη «ζωή» χωρίς να αλλάξει η σημασία τους;
- Πότε χρησιμοποιούμε τη λέξη «βίος» και πότε τη λέξη «ζωή»;

Συμπεραίνουμε: Η λέξη «βίος» και η λέξη «ζωή» δεν έχουν την ίδια χρήση στον λόγο. Χρησιμοποιούμε τη λέξη «βίος» σε λόγιες λέξεις και σε επιστημονικούς όρους (βιόσφαιρα, έμβιος, βιογραφία) και όταν αναφερόμαστε στη ζωή Αγίων.

7 Τι σημαίνουν οι φράσεις με τα έντονα γράμματα;

α. Είναι ζήτημα ζωής και θανάτου.

β. Μου κάνει τον βίο αβίωτο με τα πείσματα και τις απαιτήσεις του.

γ. Έζησαν ζωή χαρισάμενη.

8 Δίπλα σε κάθε λέξη με έντονα γράμματα γράφουμε τη συνώνυμή της.

Το 447 π.Χ., άρχισε () να χτίζεται () το μεγαλύτερο οικοδόμημα () της Ακρόπολης, ο Παρθενώνας.

Την κατασκευή του ανέλαβαν οι αρχιτέκτονες Ικτίνος και Καλλικράτης, ενώ ο Φειδίας είχε καθήκον () να επιβλέπει τις εργασίες.

Οι οικοδομικές εργασίες ολοκληρώθηκαν () σε οκτώ χρόνια. Μετά την ολοκλήρωση της ανέγερσης ξεκίνησαν τα έργα () διακόσμησης, τα οποία ολοκληρώθηκαν το 432 π.Χ.

Η αρχαία και η νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

9 Γράφουμε για καθεμία βιβλιοθήκη 3 επίθετα, 2 στοιχεία που μάς εντυπωσίασαν, 1 απορία που μάς δημιουργήθηκε.

Αρχαία Βιβλιοθήκη:

Νέα Βιβλιοθήκη:

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 1 α. Μεταφέρουμε τα αποσπάσματα στη χρονική βαθμίδα του **Μέλλοντα**. Σε κάθε απόσπασμα ταιριάζει ένας χρόνος: **Μέλλοντας** **Συνοπτικός** ή **Μέλλοντας Διαρκής** ή **Μέλλοντας Συντελεσμένος**.

Μπαίνοντας στο μουσείο, ο επισκέπτης βλέπει πολλά εκθέματα. Τα βήματά του τον οδηγούν προς τα γλυπτά του Παρθενώνα και θαυμάζει τις Καρυάτιδες. Στη συνέχεια αντικρίζει αντικείμενα από την καθημερινή ζωή των Αθηναίων.

Όταν μπει ο επισκέπτης στο μουσείο, θα δει πολλά εκθέματα.

- Ποιον μελλοντικό χρόνο χρησιμοποίησα; Γιατί;

- β. Τι θα έχει κερδίσει ο επισκέπτης στο τέλος της επίσκεψής του;

Ο επισκέπτης ταξιδεύει πίσω στον χρόνο και γνωρίζει το μακρινό παρελθόν του ελληνικού πολιτισμού. Απολαμβάνει την πανοραμική θέα στην Ακρόπολη.

Ο επισκέπτης θα έχει

- Ποιον μελλοντικό χρόνο χρησιμοποίησα τώρα; Γιατί;

- γ. Ο ίδιος επισκέπτης έγραψε σε έναν φίλο του:

Σήμερα επισκέφτηκα το Μουσείο της Ακρόπολης και έχω ενθουσιαστεί! Κάθε φορά που θα έρχομαι (έρχομαι) στην Αθήνα,

(επισκέπτομαι) αυτό το υπέροχο μουσείο.

Είμαι σίγουρος ότι κάθε φορά (παρατηρώ) και

(μαθαίνω) καινούρια πράγματα. Το μουσείο

μου (αποκαλύπτω) όψεις της ζωής

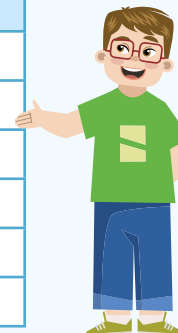
στην αρχαία Αθήνα.

- Ποιον μελλοντικό χρόνο χρησιμοποίησα τώρα; Γιατί;

- 2 Σχηματίζουμε και κλίνουμε τα ρήματα παθητικής φωνής σε **-ιέμαι** και **-ούμαι** στον **Συνοπτικό Μέλλοντα**.

συναντιέμαι	προηγούμαι
θα συναντηθώ	θα προηγηθώ
θα συναντηθείς	θα προηγηθείς

Παρατηρούμε τον σχηματισμό και την ορθογραφία:

- Ποιο είναι το μέρος που δεν αλλάζει;
- Ποιο είναι το όμοιο μέρος που προσθέσαμε για τον σχηματισμό του Συνοπτικού Μέλλοντα;

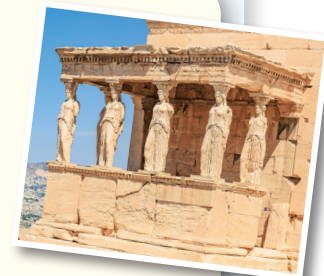
- 3 Διαβάζουμε το κείμενο και υπογραμμίζουμε λέξεις που συνδέουν προτάσεις και παραγράφους (συνδετικά επιρρήματα) π.χ. *έτσι, ωστόσο, τελικά* κ.ά.

Το εντυπωσιακό ταφικό μνημείο στον λόφο Καστά της Αμφίπολης ξετυλίγει πάλι τα μυστικά του, καθώς ανακαλύφθηκαν δύο ακόμη μοναδικά ευρήματα. Πρόκειται για δύο εξαιρετικές Καρυάτιδες από μάρμαρο Θάσου. Επομένως, αυτές οι δύο κόρες έρχονται να συμπληρώσουν τις διάσημες έξι Καρυάτιδες του Ερεχθείου.

Μόνο η μία Καρυάτιδα της Αμφίπολης σώζει σχεδόν ακέραιο το πρόσωπό της. Ωστόσο και οι δύο διατηρούν πλούσια μαλλιά σε πλεξούδες, σκουλαρίκια και χιτώννα με μανίκια με ίχνη κόκκινου και μπλε χρώματος. Επιπλέον, οι δύο νέες Καρυάτιδες μάς καλούν να επισκεφτούμε ξανά το Μουσείο της Ακρόπολης και να δούμε τις πέντε Καρυάτιδες «ξαναγεννημένες» με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, και την έκρηξη, που αφαίρεσε βίαια ο Έλγιν το 1801.

Τελικά, οι Καρυάτιδες πιθανότατα ταυτίζονται με τις νεαρές κοπέλες από τις Καρυές της Λακωνίας, που χόρευαν με καλάθια στο κεφάλι σε τελετουργίες προς τιμήν της Καρυάτιδος Αρτέμιδος.

<https://www.archaiologia.gr/blog/2014/09/09/oi-πιο-γνωστές-καρυάτιδες-της-αρχαι/> (διασκευή)

Ξαναδιαβάζουμε το κείμενο χωρίς τα επιρρήματα. Τι παρατηρούμε; Συμπεραίνουμε: Τα συνδετικά επιρρήματα αυτά βοηθούν ...

Προσδιορισμοί του τόπου

- Οι λέξεις και οι φράσεις που μας πληροφορούν για τον τόπο όπου συμβαίνει ένα γεγονός, λέγονται **προσδιορισμοί του τόπου**.

Επιρρήματα
αλλού, ανάμεσα, αντίκρυ, απέναντι, γύρω, δίπλα, εδώ, εκεί, έξω, κάτω, κοντά, μακριά, μέσα, παντού, πουθενά, πάνω, πίσω, χαμηλά, ψηλά κ.ά.
Φράσεις με πρόθεση
στο μουσείο, στην άκρη, από το σχολείο κ.ά.
Φράσεις με επίρρημα
γύρω από τον βράχο, πάνω από τον Παρθενώνα, μέσα στον ναό κ.ά.

- 4 Περιγράφουμε προφορικά τις εικόνες και γράφουμε 4 προτάσεις με προσδιορισμούς του τόπου.

- _____
- _____
- _____
- _____

- 5 Υπογραμμίζουμε τους προσδιορισμούς τόπου στις προτάσεις.

- Θα συναντηθούμε στο ωδείο το απόγευμα.
- Κρύφτηκε πίσω από το άγαλμα.
- Το Λαογραφικό Μουσείου είναι στο τέλος του δρόμου.
- Έψαξα πολύ, μα δε βρήκα πουθενά αυτό το βιβλίο.
- Το βιβλίο που ψάχνεις είναι πάνω στο γραφείο μου.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Διαβάζω το κείμενο και το κατανοώ.

Το θέατρο γεννήθηκε στην Αρχαία Ελλάδα και έχει τις ρίζες του στις θρησκευτικές τελετές που γίνονταν για να τιμηθεί ο θεός Διόνυσος. Τον 5ο αι. π.Χ. γράφτηκαν σπουδαία θεατρικά έργα, τραγωδίες και κωμωδίες, που παίζονταν στη σκηνή από ηθοποιούς οι οποίοι υποδύονταν ρόλους. Παράλληλα διαμορφώθηκε το αρχαίο θέατρο που περιελάμβανε κυκλικό χώρο για την παράσταση (λεγόταν ορχήστρα), σκηνή και αμφιθεατρικό χώρο καθισμάτων για τους θεατές, ώστε η θέα να είναι εξίσου καλή σε οποιαδήποτε θέση και αν καθόταν κάποιος. Στη δημοκρατική Αθήνα όλοι οι πολίτες είχαν το δικαίωμα να παρακολουθήσουν θεατρικές παραστάσεις. Στα χρόνια του Περικλή, το κράτος πλήρωνε το εισιτήριο στους Αθηναίους πολίτες, ώστε να παρακολουθούν όλοι τις θεατρικές παραστάσεις.

- Το θέμα του κειμένου είναι: _____
- Καταγράφουμε λέξεις σχετικές με το θέατρο μέσα από το κείμενο. Συμπληρώνουμε και άλλες που γνωρίζουμε.

Λεξιλόγιο: Θέατρο		
Χώροι και αντικείμενα	Πρόσωπα	Είδη θεάτρου
		τραγωδία

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Επιρρήματα του ποσού

Παρατηρούμε:

Η Εθνική Πινακοθήκη δεν είναι **καθόλου** βαρετό μουσείο. Οι αίθουσες είναι ολοφώτεινες, λευκές και οι πίνακες φωτίζονται **πολύ** όμορφα.

1 Οι λέξεις με τα έντονα γράμματα τι δηλώνουν; Επιλέχουμε.

α χρόνο

β τόπο

γ ποσό

Τα **επιρρήματα του ποσού** είναι άκλιτες λέξεις που τις χρησιμοποιούμε για να δηλώσουμε το ποσό: αρκετά, ελάχιστα, εξίσου, καθόλου, κάμποσο, λίγο, μάλλον, πόσο, όσο, τόσο, πολύ, περισσότερο, πάρα πολύ, σχεδόν, τουλάχιστον, όσο όσο κ.ά.

2 Το υπογραμμισμένο τμήμα των προτάσεων φανερώνει τόπο ή ποσό; Αντιστοιχίζουμε!

- Ο δρόμος ξεκινούσε από το λατομείο. ☐
- Κατέληγε στη νότια πλευρά της Ακρόπολης. ☐
- Γύρω από τον Παρθενώνα είχαν εγκατασταθεί γερανοί. ☐
- Στον βράχο της Ακρόπολης εργάζονταν ελεύθεροι πολίτες, μέτοικοι, δούλοι και μαρμαροτεχνίτες. ☐
- Όλοι εργάζονταν πολύ κάθε μέρα. ☐
- Έπρεπε να επαναλάβουν το ίδιο δρομολόγιο 10 φορές. ☐

α. τόπος

β. ποσό

3 Εντοπίζουμε στο κρυπτόλεξο 10 επιρρήματα του ποσού.

Μ	Ε	Ρ	Ι	Κ	Ο	Ι	Κ	Ι	Κ
Ζ	Α	Ρ	Κ	Ε	Τ	Α	Α	Ι	Α
Σ	Ε	Λ	Ι	Γ	Ο	Υ	Θ	Υ	Μ
Χ	Ο	Τ	Λ	Ε	Ω	Ο	Ο	Ν	Π
Ε	Π	Ο	Σ	Ο	Ε	Ο	Λ	Ν	Ο
Δ	Ε	Σ	Ι	Λ	Ν	Ε	Ο	Β	Σ
Ο	Χ	Ο	Η	Π	Ο	Λ	Υ	Β	Ο
Ν	Ε	Λ	Α	Χ	Ι	Σ	Τ	Α	Χ

4 Χρησιμοποιούμε επιρρήματα από το κρυπτόλεξο και συμπληρώνουμε το κείμενο.

Δεν γνώριζα _____ καθόλου τι σημαίνει θεατρική παράσταση και _____ με ενδιέφερε το θέατρο. Μάλιστα δεν ήθελα _____ να παρακολουθήσω θέατρο καθισμένος για δύο ολόκληρες ώρες μέσα σε μία αίθουσα, _____ όσο

αναπαυτικά καθίσματα κι αν ήταν τα καθίσματά του! Τελικά όμως εκείνη η αποφασιστικότητα της θεατρόφιλης γιαχιάς μου _____ άλλαξε όλη μου τη σκέψη σχετικά με το θέατρο. Ήταν η παράσταση «Ο Παπουτσωμένος γάτος». Τα κοστούμια, και ειδικά εκείνο του πρωταγωνιστή γάτου, η μουσική της ζωντανής μικρής ορχήστρας και, κυρίως, η _____ έντονη δράση με εντυπωσίασαν _____, ώστε στο τέλος ρώτησα τη γιαχιά: «Πότε θα ξαναπάμε θέατρο;».

Ουσιαστικά ουδέτερα σε -ον

5 Κλίνουμε «το προϊόν».

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ονομαστική		
Γενική		
Αιτιατική		

6 Μεταφέρουμε στον άλλο αριθμό.

- το ενδιαφέρον του μαθητή: _____
- τα καθήκοντα των υπαλλήλων: _____
- η επιλογή του συμφέροντος: _____
- οι συσκευασίες των προϊόντων: _____

7 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τα ουσιαστικά στον σωστό τύπο.

προϊόν | ενδιαφέρον | επείγον | παρελθόν

- Στο λαογραφικό μουσείο γνωρίσαμε αντικείμενα της καθημερινής ζωής του _____.
- Οι δάσκαλοί μας επέλεξαν αυτή την εκπαιδευτική επίσκεψη σύμφωνα με τα _____ μας.
- Πήγαμε στα _____ του νοσοκομείου.
- Τα _____ της εταιρείας μας είναι από ανακυκλωμένο χαρτί.

Μάτια, μύτη, αυτιά, χέρια... όλα τα έχει χρησιμοποιήσει ο λαός μας σε λαϊκές εκφράσεις!

Στο λεξικό βρήκα πολλές τέτοιες φράσεις! Παιζουμε ένα παιχνίδι;

1 Αντιστοιχίζουμε τις φράσεις με τη σημασία τους!

- Με κοιτάζει με μισό μάτι! ☐
- Σε κάποιες αταξίες που κάνουμε στην τάξη η δασκάλα μας κάνει τα στραβά μάτια. ☐
- Για το κέικ υπολόγισα την ποσότητα της ζάχαρης με το μάτι. ☐
- Του έχω κάνει πολλές παρατηρήσεις μέχρι τώρα, αλλά δεν ιδρώνει το αυτί του. ☐
- Θα μιλήσουμε χαμηλόφωνα, γιατί και οι τοίχοι έχουν αυτιά. ☐
- Να μου τρυπήσεις τη μύτη, αν σου ξαναμιλήσω μετά από αυτό που μου έκανες. ☐

- Κάνει πως δεν τις βλέπει.
- Μπορεί κάποιος να μας ακούσει.
- Είμαι απολύτως σίγουρος, δεσμεύομαι ότι...
- Με αντιπαθεί.
- Χωρίς να υπολογίσω ακριβώς την ποσότητα, δηλαδή περίπου.
- Αδιαφορεί, δεν τον νοιάζει.

2 Συμπληρώνουμε τον διάλογο με τις φράσεις:

το βάζω στα πόδια | παίρνω τα αυτιά | πιάνουν τα χέρια | μάτι του κυκλώνω

Της Μαρίας _____ στη ζωγραφική! Τις προάλλες ζωγράφισε ένα καράβι σε μια φουρτουνιασμένη θάλασσα και εξηγούσε τη ζωγραφιά στη μαμά της.

- Που λες, μαμά, το καράβι άρχισε να ταξιδεύει με καλό καιρό. Ξαφνικά, ξέσπασε μεγάλη καταιγίδα και το πλήρωμα βρέθηκε στο _____. Ο καπετάνιος τούς _____ λέγοντάς τους συνέχεια να εγκαταλείψουν το πλοίο, αλλά οι γενναίοι ναύτες δεν το _____!
- Αχ, παιδί μου! Τι φαντασία είναι αυτή; Ζωγράφος θα γίνεις εσύ ή συγγραφέας!

Τι σε βοήθησε για να οδηγηθείς στη σημασία των φράσεων που δε γνώριζες;

Γνωριμία με τον Οδυσσέα Ελύτη (1911-1996)

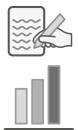
Στις 2 Νοεμβρίου 1911, στο Ηράκλειο της Κρήτης, γεννήθηκε ο Οδυσσέας Ελύτης. Η θάλασσα, το φως κι οι άνεμοι ήταν για τον Οδυσσέα όχι μόνο φίλοι του, αλλά και δάσκαλοι, που του μάθαιναν πολλά! Παρατηρούσε τους ανέμους και άρχισε να τους γνωρίζει! Πολλά από αυτά τα μυστικά της φύσης υπάρχουν μέσα στα ποιήματα που έγραψε μεγαλώνοντας.

Φως, ακροθαλασσιά, γλάροι, σκοτάδι, γη, θάλασσα, φουρτούνα, γαλήνη.

Αυτές τις λέξεις μάθαινε ο Οδυσσέας κοιτώντας το κύμα. Λέξεις που σιγά σιγά θα τον κάνουν να καταλάβει τον τόπο του, τη σημασία του κόσμου που βλέπουμε ολόγυρά μας, του ορατού κόσμου, αλλά και του αόρατου, μ' άλλα λόγια του κόσμου των ονείρων, των σκέψεων, της φαντασίας μας.

Ιουλίτα Ηλιοπούλου, Ο Ελύτης για παιδιά

Το 1979, η Σουηδική Ακαδημία τίμησε τον Οδυσσέα Ελύτη με το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας. Το 1963 είχε τιμηθεί με Νόμπελ λογοτεχνίας ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης.

3 Διαλέγουμε μία από τις χρωματισμένες προτάσεις του κειμένου και απαντάμε στο τετράδιο.

- Υπάρχει κάποια αντίθεση μέσα στην πρόταση;
- Ποια είναι και με ποιες λέξεις δημιουργείται;
- Εξηγούμε με λίγα λόγια τη σημασία της πρότασης.

4 Χρησιμοποιούμε τις λέξεις του ποιητή με τα **γαλάζια γράμματα** και συνθέτουμε ένα δικό μας τετράστιχο ποίημα. Το συνοδεύουμε με μια ζωγραφιά. Αποφασίζουμε εάν οι στίχοι μας θα έχουν ομοιοκαταληξία.

Ελέγχω το κείμενό μου

- Ελέγχουμε το εξηγητικό κείμενο «κατασκευή μνημείου» ως προς τα παρακάτω στοιχεία.
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Εξηγητικό κείμενο		
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία	
1. Εισαγωγή - Ανέφερα το φαινόμενο ή γεγονός ή την κατασκευή: - Ποιο είναι, πότε και πού δημιουργήθηκε. - Ανέφερα τα πρόσωπα που συμμετέχουν/ συμμετείχαν στο φαινόμενο ή γεγονός.	Χρησιμοποίησα: συνδεδικά ρήματα, κύρια ονόματα, επίθετα.	
	- ουσιαστικά και επίθετα - προσδιορισμούς που δηλώνουν την αιτία.	
2. Ανάπτυξη Εξήγησα τη διαδικασία της δημιουργίας του/της σε χρονική σειρά (διαδοχικά στάδια) και των αναγκών ή δυσκολιών.	- ρήματα σε παρελθοντικό ή παροντικό χρόνο - ουσιαστικά και επίθετα - προσδιορισμούς που δηλώνουν την αιτία και επιρρήματα: - αρχικά, κατόπιν, στη συνέχεια, συνεπώς, έτσι, άρα, επομένως.	
3. Επίλογος Κατέληξα σε κάποιο συμπέρασμα ή σε κάποιο σχόλιο για τη σημασία του γεγονότος.	- επιρρήματα όπως: τελικά, συνεπώς, επομένως - επίθετα, αριθμητικά επίθετα.	

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

1 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις:

βιώνω | βιώματα | ζωηρός | βιώσιμος | έμβιος | βιωματικός

- α. Τα παιδικά μου _____ προέρχονται από το χωριό όπου μεγάλωσα.
- β. Μικρός ήμουν πολύ _____ παιδί.
- γ. Παρατηρώντας τα αρχαία ελληνικά μνημεία ο επισκέπτης _____ τη μαγεία του αρχαίου πολιτισμού.
- δ. Οι επιστήμονες μελετούν τη δημιουργία _____ αποικιών στον Άρη ή στη Σελήνη.
- ε. Ένας _____ τρόπος για να καταλάβουμε πώς αναπτύσσεται ένα φυτό, είναι να το φυτέψουμε και να το φροντίσουμε.
- στ. Οι _____ οργανισμοί χρειάζονται φως και θρεπτικά συστατικά για να αναπτυχθούν.

2 Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις με τις σημασίες τους. Συμβουλευόμαστε το λεξικό.

- βιολογία
- βιοτικός,-ή,-ό
- υδρόβιος,-α,-ο
- βιώνω
- βίωμα
- βιογραφία
- έμβιος
- βιόσφαιρα

- α. Γραπτή εξιστόρηση της ζωής και της δράσης ενός σημαντικού, συνήθως, προσώπου.
- β. Αυτός (-ή, -ό) που έχει τις ιδιότητες και τις λειτουργίες που συνιστούν το βιολογικό φαινόμενο της ζωής.
- γ. Αυτός (-ή, -ό) που αναφέρεται στη ζωή των ανθρώπων.
- δ. Αυτός (-ή, -ό) που ζει ή που ευδοκimeί μέσα ή πολύ κοντά στο νερό
- ε. Αποκτώ εμπειρία για κάτι, ζω.
- στ. Επιστήμη που ασχολείται με τα φαινόμενα της ζωής και τους νόμους που διέπουν τη λειτουργία των ζώντων οργανισμών
- ζ. Το σύνολο των έμβιων όντων που υπάρχουν στη Γη.
- η. Άμεση εμπειρία που αποκτά κάποιος κατά τη διάρκεια της ζωής του.

3 Λύνουμε το σταυρόλεξο «της τέχνης».

α	Γ								
β	Ε								
γ	Ν								
δ	Ν								
ε	Η								
στ	Σ								
ζ	Η								

- α. Η _____ είναι μια από τις καλές τέχνες.
- β. Η _____ Πινακοθήκη είναι ένα διαφορετικό μουσείο.
- γ. Οι μουσικοί διαβάζουν τις _____ μέσα από το πεντάγραμμο.
- δ. Τόπος καταγωγής του Οδυσσέα Ελύτη είναι το _____ της Κρήτης.
- ε. Ο Πικάσο _____ ένας από τους σπουδαιότερους ζωγράφους.
- στ. Ο Ευγένιος _____ ήταν ένας σπουδαίος καραγκιοζοπαίχτης.
- ζ. Σε μια θεατρική παράσταση τους ήρωες τους υποδύονται οι _____.

4 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας λέξεις από το σταυρόλεξο:

- Εκτός από την Εθνική Πινακοθήκη στην Αθήνα υπάρχει και η _____ Γλυπτοθήκη.
- Οι _____ για το μάθημα της μουσικής είναι ό,τι το αλφάβητο για το μάθημα της γλώσσας.
- Στην αρχαία τραγωδία άντρες _____ υποδύονταν γυναικείους ρόλους με ανάλογη ενδυμασία.
- Ο λαϊκός μας ήρωας Καραγκιόζης «ξαναζωντάνεψε» χάρη στο ταλέντο του καραγκιοζοπαίχτη _____.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 1 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τα ρήματα στον κατάλληλο τύπο.

Η δασκάλα χθες _____ (ενημερώνω) τους γονείς των μαθητών για την επίσκεψη στο Νομισματικό Μουσείο με την εξής ανακοίνωση: «Η εκπαιδευτική επίσκεψη της Δ' τάξης _____ (πραγματοποιείται) την επόμενη Δευτέρα 22 Απριλίου. Μέχρι την Παρασκευή, 19 Απριλίου, οι μαθητές και οι μαθήτριες _____ (επιστρέφω) συμπληρωμένο το σημείωμα για τη συμμετοχή τους. Η επίσκεψη _____ (διαρκεί) από τις 10.00 π.μ. έως τις 11.30 π.μ. Την ημέρα της επίσκεψης τα μαθήματα της πρώτης και της τελευταίας ώρας _____ (γίνονται) κανονικά.»

- 2 Βρίσκουμε έξι κρυμμένα ουδέτερα σε -ον.

- 3 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τα ουσιαστικά που βρήκαμε στο κρυπτόλεξο, στον σωστό τύπο.

- Οι μαθητές μαθαίνουν ότι στο σχολείο έχουν και _____.
- Μεταφέραμε τα ρήματα από το _____ στους χρόνους του _____ και του _____.
- Είναι _____ όλων των ανθρώπων η προστασία του _____.

- 4 Στο κείμενο υπογραμμίζουμε τα ρήματα με το υποκείμενό τους. Έπειτα διαβάζουμε το κείμενο στη χρονική βαθμίδα του Μέλλοντα.

Ελάτε να γνωρίσουμε αρχαία ελληνικά παιχνίδια

Μέσα από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Αρχαία Παιχνίδια στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο» τα παιδιά μαθαίνουν για τα αρχαία παιχνίδια, τα αναζητούν στο Μουσείο και με έναν ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο τα ανακαλύπτουν στις προθήκες. Επίσης συλλέγουν πληροφορίες για αυτά και, τέλος, αγγίζουν αντίγραφα αρχαίων παιχνιδιών, όπως, η πλαγχόνα (κούκλα), η σβούρα, τα πεντάλιθα και η κουδουνίστρα.

<https://www.namuseum.gr/education/archaia-paichnidia-sto-ethniko-archaiologiko-moyseio-me-ti-chrisi-moyseioskeyis>

Ποιον Μέλλοντα χρησιμοποιήσαμε τώρα; Γιατί;

- 5 Ξαναδιαβάζουμε το κείμενο «Η νέα Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη». Πρόκειται να επισκεφτούμε τη Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. Γράφουμε τι πρόκειται να κάνουμε εκεί. Ο χρόνος των ρημάτων που θα χρησιμοποιήσουμε είναι: _____

- 6 Χρησιμοποιώντας επίθετα και κατάλληλες λέξεις και φράσεις που δηλώνουν τόπο και το ποσό, περιγράψω ένα έκθεμα μουσείου ή ένα έργο τέχνης που μου αρέσει ιδιαίτερα.

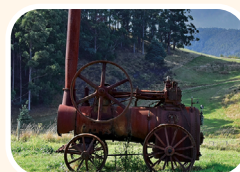

7.1 Η Γη στο ηλιακό μας σύστημα

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Γράφουμε τις λέξεις κάτω από τις εικόνες και σκεφτόμαστε μία μικρή αστεία ιστορία. Τη γράφουμε και τη διαβάζουμε στην τάξη.

εξάτμιση | ατμοσφαιρική ρύπανση | ατμομηχανή | ατμόσφαιρα

.....

- 2 α. Στο κείμενο «Η Γη, ο φιλόξενος πλανήτης» διαβάσαμε: Αυτές οι συνθήκες επιτρέπουν την ύπαρξη νερού και σταθερού κλίματος, απαραίτητα για τη γένεση της ζωής.

β. Τι σημαίνει η λέξη «γένεση»; _____

γ. Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις με τη σημασία τους.

1. Γηγενής

☐

2. Γενέθλια

☐

3. Οικογένεια

☐

4. Γενέτειρα

☐

5. Γενιά

☐

- α. Σύνολο ανθρώπων που έχουν κοινή καταγωγή/ σύνολα πραγμάτων με κοινά χαρακτηριστικά.
- β. Η πόλη ή το χωριό όπου γεννήθηκε κάποιος, η ιδιαίτερη πατρίδα.
- γ. Η επέτειος της γέννησης.
- δ. Αυτός που γεννήθηκε στον τόπο στον οποίο κατοικεί.
- ε. Δεσμός μεταξύ προσώπων που συνδέονται με βιολογική ή με θεσμική σχέση.

δ. Συμπληρώνουμε με λέξεις της 2γ.

1. Η _____ του Οδυσσέα Ελύτη είναι το Ηράκλειο της Κρήτης.

2. Από τα αρχαία χρόνια οι άνθρωποι προσπαθούσαν να εξηγήσουν τη _____ των ουράνιων σωμάτων.

3. Η νέα _____ των κινητών τηλεφώνων έχει πολλές λειτουργίες που δεν υπήρχαν παλιότερα.

4. Το ηλιακό μας σύστημα μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι μια _____ ουράνιων σωμάτων με επίκεντρο τον Ήλιο.

3 Η Γη μας χαρακτηρίζεται «φιλόξενος» πλανήτης. Γράφουμε έναν άλλον χαρακτηρισμό, που κατά τη γνώμη μας της ταιριάζει, και αιτιολογούμε την επιλογή μας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Τα επίθετα σε -ύς, -ιά, -ύ και σε -ής, -ιά, -ί

1 Αντιστοιχίζουμε επίθετα και ουσιαστικά και δημιουργούμε φράσεις.

Επίθετα

1. την καφετιά

☐

2. των σταχιών

☐

3. τις βαθιές

☐

4. τα βαριά

☐

5. τον χρυσαφί

☐

6. τους θαλασσιούς

☐

Ουσιαστικά

α. σύννεφων

β. σκόνη

γ. ουρανό

δ. λίμνες

ε. ωκεανούς

στ. πετρώματα

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις φράσεις της προηγούμενης άσκησης που ταιριάζουν.

- α. Οι αστροναύτες συγκέντρωσαν κομματάκια από τα _____ της Σελήνης και τα μετέφεραν στη Γη.
- β. Η επιφάνεια του Άρη καλύπτεται από _____ με κοκκινωπή απόχρωση.
- γ. Μέσα στις _____ και στους _____ της Γης μας κρύβεται μια θαυμαστή ποικιλία ζωής.

3 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τα επίθετα της παρένθεσης στον σωστό τύπο:

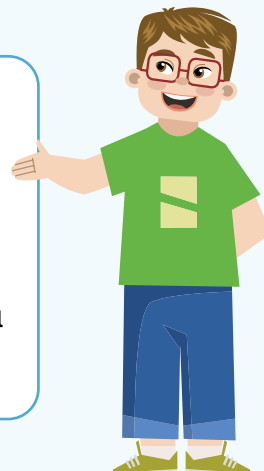
Οι πλανήτες έχουν ένα αφιλόξενο και εχθρικό για τον άνθρωπο περιβάλλον. Άλλοι διαθέτουν _____ (βαθύς) κρατήρες και _____ (μακρύς) και _____ (πλατύς) χαράδρες. Άλλων η επιφάνεια έχει χρώμα _____ (σταχτής), άλλων έχει χρώμα κοκκινωπό ή _____ (πορτοκαλής) ή άλλοι δείχνουν να τυλίγονται μέσα σε ένα _____ (χρυσ αφής) σύννεφο. Μόνο στη Γη μας οι ψηλές οροσειρές και οι _____ (βαθύς) χαράδρες, οι _____ (βαθύς) ωκεανοί και οι _____ (πλατύς) ποταμοί αλλά και το υπέροχο _____ (θαλασσης) χρώμα της ατμόσφαιράς της κρύβουν ποικίλες μορφές ζωής.

4 Επιλέγουμε τη σωστή γραφή: «-ί, -ή, -ύ» και αντιστοιχίζουμε.

- τον βαθ _____
- το φαρδ _____
- τον σταχτ _____
- το πορτοκαλ- _____
- το σταχτ _____
- το πλατ _____

- ωκεανό
- δρόμο
- ουρανό
- σύννεφο
- πέτρωμα
- ποτάμι

5 α. Γράφουμε τα παραθετικά των επιθέτων.

Τα παραθετικά των επιθέτων		
Αρχικό επίθετο (Θετικός βαθμός)	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
γρήγορος	γρηγορότερος, πιο γρήγορος	γρηγορότατος, πολύ γρήγορος
νέος		
πλατύς		
ελαφρύς		

β. Επιλέγω ένα επίθετο του πίνακα και σχηματίζω μία πρόταση με συγκριτικό και μία με υπερθετικό βαθμό.

Συγκριτικός: _____

Υπερθετικός: _____

- Μερικά επίθετα δεν ακολουθούν τον κανόνα στον σχηματισμό των παραθετικών τους. Μαθαίνουμε πώς σχηματίζονται.

Παραθετικά επιθέτων που σχηματίζονται διαφορετικά		
Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
καλός	καλύτερος	άριστος
κακός	χειρότερος	κάκιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
μικρός	μικρότερος	ελάχιστος
πολύς	περισσότερος	πάρα πολύς
λίγος	λιγότερος	ελάχιστος
ταχύς	ταχύτερος	τάχιστος

Μαθαίνω να σχηματίζω σωστά τα παραθετικά των επιθέτων.

6 Σχηματίζω προτάσεις:

α. με συγκριτικό βαθμό επιθέτου

π.χ. Κρόνος - Δίας - εντυπωσιακός - δακτύλιοι

→ Ο Κρόνος είναι **εντυπωσιακότερος** από τον Δία εξαιτίας των δακτυλίων του.

• Γη - Ερμής - μεγάλος

• Αφροδίτη - Άρης - ψυχρός

β. Με υπερθετικό βαθμό επιθέτου

π.χ. αστροναύτες - εκπαίδευση - καλή

→ Η εκπαίδευση των αστροναυτών είναι **άριστη**.

• Άρης - οξυγόνο - λίγο

• πύραυλος - ταχύτητα - μεγάλη - εκτοξεύομαι

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε και μια άλλη μορφή υπερθετικού βαθμού:

άρθρο + συγκριτικός βαθμός (ο μικρότερος, ο ταχύτερος κ.ά.)

για να δείξουμε ότι κάποιος έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από όλους τους υπόλοιπους.

π.χ. ο Ερμής είναι ο μικρότερος από όλους τους πλανήτες.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις με τη σημασία τους.

1. απογείωση

2. εκτόξευση

3. προσεδάφιση

4. δορυφόρος

5. τροχιά

6. πτήση

7. επανδρωμένος

8. προσελήνωση

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

α. Σκάφος που ταξιδεύει έχοντας πλήρωμα / επιβάτες.

β. Η προσέγγιση του εδάφους της Σελήνης με σκάφος.

γ. Απομάκρυνση από το έδαφος με μεγάλη δύναμη με τη βοήθεια προωθητικών αερίων.

δ. Η καμπύλη που διαγράφει ένα ουράνιο σώμα όταν κινείται.

ε. Η πορεία του αεροπλάνου, ελικοπτερίου, αερόστατου στον αέρα.

στ. Όταν ένα αεροσκάφος ή διαστημόπλοιο κατεβαίνει και ακουμπά στο έδαφος.

ζ. Ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από έναν πλανήτη.

η. Η απομάκρυνση σκάφους από το έδαφος και η ανύψωσή του στην ατμόσφαιρα.

2 Συμπληρώνουμε το κείμενο με λέξεις από την προηγούμενη άσκηση.

Η Σελήνη είναι ο μοναδικός φυσικός _____ της Γης και το μοναδικό ουράνιο σώμα στο οποίο έγινε η πρώτη _____ αποστολή. Ήταν η αποστολή Απόλλων 11. Το διαστημικό ταξίδι ξεκίνησε στις 16 Ιουλίου 1969, με την _____ του πυραύλου από Μέριτ, στη Φλόριντα. Η αποστολή έφτασε με επιτυχία στη Σελήνη η _____ του διαστημικού σκάφους έγινε στις 21 Ιουλίου. Ο Νηλ Άρμστρονγκ όταν πάτησε στην επιφάνεια της Σελήνης είπε: «Ένα μικρό βήμα για τον άνθρωπο, ένα τεράστιο άλμα για την ανθρωπότητα».

Τι πιστεύετε ότι σημαίνουν τα λόγια του Νηλ Άρμστρονγκ;

Οι λέξεις «χρόνος» και «έτος»

3

Η εξέλιξη των διαφόρων διαστημικών οχημάτων έχει ιστορία μερικών μόνο **δεκαετιών**. Από την πτήση του πρώτου αεροπλάνου των αδελφών Ράιτ, το 1903, μέχρι την πρώτη επανδρωμένη πτήση στη Σελήνη πέρασαν μόνο 65 **χρόνια**!

α. Η λέξη **δεκαετία** από ποιες λέξεις αποτελείται;

δεκαετία = _____ + _____

β. Σημασία λέξης: _____

γ. Γράφουμε και άλλες λέξεις με β' συνθετικό τη λέξη «έτος».

4

Βρίσκουμε τις 7 κρυμμένες λέξεις (οριζόντια ή κάθετα) από τις οικογένειες των λέξεων «έτος» και «χρόνος»:

M	A	K	P	O	X	P	O	N	I	A
E	Π	O	Λ	Υ	E	T	H	A	P	Σ
Π	O	Θ	Θ	O	T	A	H	E	Λ	A
E	Λ	A	P	E	P	Υ	E	Π	E	I
T	Υ	Δ	I	K	E	T	O	Σ	O	Σ
E	X	Υ	Δ	I	E	O	Λ	I	Γ	O
I	P	K	Λ	Δ	I	X	P	O	N	O
A	O	Σ	Υ	Γ	X	P	O	N	O	Σ
K	N	E	O	T	E	O	P	T	Υ	Ψ
O	O	E	Δ	A	Φ	N	I	Z	Ω	N
Σ	Σ	A	Ω	N	E	O	O	P	O	P
A	Σ	H	M	E	N	Σ	Δ	Φ	I	T

5

Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις του κρυπτόλεξου στον σωστό τύπο.

α. Το επετειακό τεύχος του περιοδικού ήταν αφιερωμένο στα τριάντα χρόνια από την πρώτη του έκδοση.

β. Η _____ εμπειρία της εταιρείας μας εγγυάται την ποιότητα των υπηρεσιών μας.

γ. Όλοι του ευχήθηκαν για τα γενέθλιά του να είναι «_____».

δ. Στη _____ εποχή η τεχνολογία και η επιστήμη εξελίσσεται συνεχώς.

ε. Η Έλλη συχνά διαβάζει και _____ ακούει μουσική.

στ. Έχω πληρώσει τη _____ συνδρομή μου στο περιοδικό «Παιχνιδομαθηματικά».

6

Φανταζόμαστε ότι είμαστε αστροναύτες σε διαστημόπλοιο. Στέλνουμε ένα μήνυμα στους αγαπημένους μας και γράφουμε πώς είναι η καθημερινότητά μας. Χρησιμοποιούμε το λεξιλόγιο για το διάστημα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι αόριστες αντωνυμίες

1 Υπογραμμίζουμε τις αόριστες αντωνυμίες.

- α. Μία φορά και έναν καιρό ήταν ένας μικρός πλανήτης που τον επισκέφτηκε κάποιος άγνωστος πρίγκιπας με το διαστημόπλοιό του. Ο πρίγκιπας δεν είδε κανέναν σε εκείνο τον άγνωστο τόπο και τελικά επέστρεψε στη Γη αφού πέρασε κάμποσες περιπέτειες.
- β. Μερικοί διηγούνται κάτι απίστευτες ιστορίες για εξωγήινους. Άλλος λέει ότι είδε ένα εξωγήινο όχημα, ο τάδε λέει ότι είδε ιπτάμενο δίσκο και ο δείνα λέει ότι είδε έναν πύραυλο να πετάει στον ουρανό. Μα, τελικά, κανείς δεν έχει δει τίποτε από όλα αυτά. Κάτι τέτοιες ιστορίες είναι τελείως φανταστικές.

2 Συμπληρώνουμε τα κενά με τις αόριστες αντωνυμίες που ταιριάζουν.

κάποιο | τίποτα | κάτι | κάποιои | κανείς

_____ που κάνει τον Άρη να μοιάζει αρκετά με τη Γη είναι το ότι έχει ατμόσφαιρα, καιρικές μεταβολές, εποχές και οι πόλοι του είναι καλυμμένοι με πάγο. Αντίθετα η Αφροδίτη, εκτός από το μέγεθός της, δεν έχει _____ που να την κάνει να μοιάζει με τη Γη. _____ αστρονόμοι πίστευαν ότι κάτω από τα σύννεφα που την καλύπτουν οι συνθήκες στο έδαφός της θα ήταν σχετικά φιλικές όμως _____ δεν κατάφερε να την προσεγγίσει επειδή έχει πολύ υψηλές θερμοκρασίες και δηλητηριώδη νέφη. Το διαστημικό όχημα, που προσεδάφιστηκε σε αυτήν, καταστράφηκε σε λίγες μόνο ώρες.

Τα αριθμητικά επίθετα

3 Γράφουμε τα αριθμητικά επίθετα:

Αριθμητικά επίθετα				
Ψηφία	Απόλυτα πόσοι;	Τακτικά σε ποια σειρά;	Πολλαπλασιαστικά Από πόσα όμοια μέρη αποτελείται κάτι;	Αναλογικά Πόσες φορές κάτι είναι περισσότερο από κάτι άλλο;
1	ένας, μία, ένα	πρώτος, η, ο	απλός	-
2	δύο			διπλάσιος
3				
4				
5				

4 Γράφουμε το κατάλληλο αριθμητικό.

- α. Η Γη είναι ο _____ (3) πλανήτης σε σειρά από τον Ήλιο. Παλιότερα οι αστρονόμοι θεωρούσαν ότι ο Πλούτωνας είναι ο _____ (9) του ηλιακού μας συστήματος αλλά τώρα ο Πλούτωνας δε θεωρείται πλανήτης λόγω της μικρής του μάζας.
- β. Ο Κρόνος έχει συνολικά _____ (62) δορυφόρους. Από αυτούς πλησιέστερος στον Κρόνο είναι ο Μίμας, που είναι ο _____ (10) δορυφόρος στη σειρά και ακολουθούν: _____ (14) ο Εγκέλαδος, _____ (15) η Τηθύς, _____ (18) η Διώνη, _____ (21) η Ρέα, _____ (22) ο Τιτάνας.

Μαθαίνω να γράφω σωστά τα αριθμητικά (απόλυτα και τακτικά) επίθετα.

5 Με το επίθημα **-άδα** φτιάχνουμε μια ΟΜΑΔΑ!
Γράφουμε όπως στο παράδειγμα:

Παράδειγμα: Στην ομάδα μας είμαστε δύο παιδιά, δηλαδή κάνουμε μία δυάδα.

Στη γυμναστική, τρία παιδιά κάνουν μια _____ ενώ τέσσερα παιδιά σχηματίζουν την _____. Όταν κάνουμε μεγάλες ομάδες, τότε συνεργαζόμαστε πέντε παιδιά σε μια _____.

➤ Το επίθημα **-άδα** στα αριθμητικά δείχνει ένα σύνολο από τόσα πρόσωπα ή αντικείμενα, όσα λέει ο αριθμός.

π.χ. Αγόρασα μια εξάδα αυγά. (= έξι αυγά σε μια συσκευασία)

Τα αριθμητικά που σχηματίζονται με το επίθημα **-άδα** είναι ουσιαστικά.

6 Αντικαθιστούμε τη φράση που είναι γραμμένη με έντονα γράμματα με το κατάλληλο αριθμητικό.

Οι πλανήτες παρουσιάζουν τον εαυτό τους...

Ερμής: Είμαι ο κοντινότερος στον Ήλιο και έχω **τη θέση με το νούμερο ένα** στο ηλιακό μας σύστημα. ➔ την πρώτη θέση Δίπλα μου έχω **τον νούμερο δύο πλανήτη** μας, την Αφροδίτη!

➔ _____

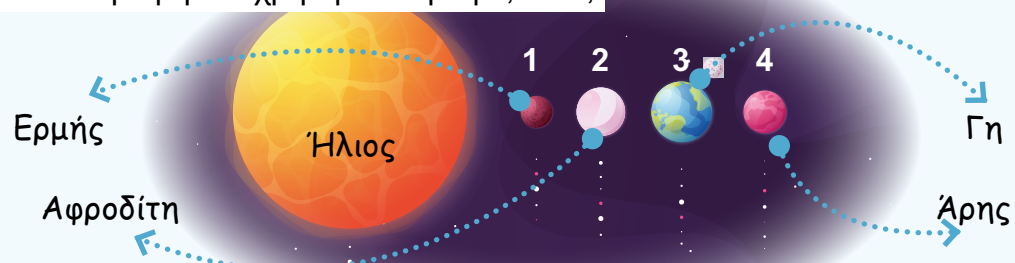
Γη: Εγώ είμαι όμως ο πιο αγαπητός πλανήτης των ανθρώπων, γιατί φιλοξενώ τη ζωή κι ας είμαι **στη θέση με το νούμερο τρία!**

➔ _____

Άρης: Είμαι ήδη πολύ δημοφιλής, όλοι με γνωρίζουν και όλοι θέλουν να με επισκεφτούν κι ας είμαι **στη θέση με το νούμερο τέσσερα.**

➔ _____ Θεωρούμαι ο πιο φιλόξενος μετά τη φίλη μου, τη Γη!

• Ποια αριθμητικά χρησιμοποιήσαμε; Γιατί;

1 Με ποιες λέξεις και φράσεις περιγράφει ο συγγραφέας τη στιγμή της εκτόξευσης; Τις υπογραμμίζουμε.

Μια εκτυρσοκρότηση τρομακτική, πρωτόγνωρη για τα ανθρώπινα δεδομένα ακόμα, διαπέρασε την ίδια στιγμή τον αέρα. Ούτε ο πάταγος του κεραυνού ούτε το μούγκρισμα των ηφαιστειών μπορούν να δώσουν μια αμυδρή ιδέα για την έντασή της. Μια πελώρια δέσμη φωτιάς αναπήδησε από τα σπλάχνα της γης σαν να έβγαινε μέσα από κρατήρα. Χώματα τινάχθηκαν. Μόνο λιγοστοί πρόλαβαν για μια στιγμή να μισοδούν το βλήμα να σχίζει νικηφόρα τον αιθέρα μέσα από ατμούς και φλόγες.

Βερν Ι. Από τη Γη στη Σελήνη, Μετάφρ. Καραδήμας

2 Με ποια φυσικά φαινόμενα συγκρίνει ο συγγραφέας την εκτόξευση του πυραύλου; Ποια παρομοίωση χρησιμοποιεί;

3 Τι να έγινε στη συνέχεια; Γίνομαστε για λίγο λογοτέχνες και γράφουμε μία στιγμή του ταξιδιού που ακολούθησε ή της προσεδάφισης του βλήματος στη Σελήνη. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αφήγηση ή διάλογο!

Προς την εξέδρα εκτόξευσης, στο Διαστημικό Κέντρο Κένεντι, στη Φλόριντα των Ηνωμένων Πολιτειών μετακίνησε η NASA το Σάββατο, 17/1/2026, τον πύραυλο Artemis II, από το Κτίριο Συναρμολόγησης Οχημάτων.

Το διαστημικό πρόγραμμα Artemis II

Η Αμερική και η ανθρωπότητα απέχει μόλις λίγες εβδομάδες από την πρώτη επανδρωμένη διαστημική αποστολή για πρώτη φορά μετά από 53 χρόνια. Η NASA ανακοίνωσε την ιστορική ημερομηνία εκτόξευσης της Artemis II. Η πρώτη επανδρωμένη αποστολή στη Σελήνη από το 1972, είναι προγραμματισμένη να εκτοξευθεί μέσα στον Φεβρουάριο 2026, το αργότερο μέχρι τον Απρίλιο. Η αποστολή θα μεταφέρει τους αστροναύτες της NASA Reid Wiseman, Victor Glover και Christina Koch, και τον αστροναύτη της Καναδικής Διαστημικής Υπηρεσίας Jeremy Hansen σε ένα 10ήμερο ταξίδι γύρω από τη Σελήνη και πίσω στη Γη.

<https://www.kathimerini.com.cy/gr/geek/geek-nea/i-nasa-anakoinose-tin-istoriki-imerominia-ektoseysis-tis-artemis-ii>

1 Η αποστολή Artemis II συνεχίζει την εξερεύνηση της Σελήνης. Αν συναντούσες ένα μέλος της αποστολής, τι θα ήθελες να μάθεις;

- Συνεργαστείτε ανά δύο και ετοιμάστε τις ερωτήσεις σας. Παρουσιάστε τες στην τάξη.

- Μπορείτε να παίξετε ένα παιχνίδι ρόλων υποδυόμενοι τον δημοσιογράφο και τον αστροναύτη. Θα πρέπει να ερευνήσετε περισσότερο το θέμα μέσα από τον Τύπο, ώστε να είστε σε θέση να απαντήσετε.

Ελέγχω το κείμενό μου

- Ελέγχουμε το εξηγητικό κείμενο «το ταξίδι του νερού» ως προς τα παρακάτω στοιχεία:
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Εξηγητικό κείμενο		
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία	
1. Εισαγωγή Γενική αναφορά στο φαινόμενο ή στο γεγονός και στη σημασία του.	Χρησιμοποίησα: • ρήματα σε παροντικό χρόνο. • ουσιαστικά, προσδιορισμούς που δηλώνουν την αιτία και επιρρήματα: αρχικά, κατόπιν, στη συνέχεια, όπως, συνεπώς, έτσι, άρα, επομένως.	
2. Ανάπτυξη Εξήγηση της διαδικασίας δημιουργίας του σε χρονική σειρά. Αρχικά..., Κατόπιν... Αργότερα..., Στο τέλος...	• ρήματα σε παροντικό χρόνο, ουσιαστικά, προσδιορισμούς που δηλώνουν την αιτία και επιρρήματα: αρχικά, κατόπιν, στη συνέχεια, όπως, συνεπώς, έτσι, άρα, επομένως.	
3. Επίλογος Συμπέρασμα ή αποτίμηση της σημασίας του γεγονότος ή του φαινομένου.	• επιρρήματα όπως: τελικά, συνεπώς, επομένως, ρήματα σε παροντικό χρόνο	

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με την κατάλληλη λέξη στον σωστό τύπο.

πτήση | προσελήνωση | δορυφόρος | εκτόξευση | προσγείωση
| τροχιά | διαστημικός

- α. Η Σελήνη είναι ο μοναδικός φυσικός _____ της Γης.
β. Η _____ των αστροναυτών του Απόλλων 11 έγινε με ένα ειδικό σκάφος, τη σεληνάκατο.
γ. Η _____ του αεροσκάφους θα γίνει σε λίγα λεπτά. Απολαύσαμε μια εξαιρετική _____.
δ. Ένας τεχνητός δορυφόρος όταν βρεθεί σε κατάλληλο ύψος αρχίζει να κινείται σε _____ γύρω από τη Γη.
ε. Η _____ ενός πυραύλου είναι πάντα πολύ εντυπωσιακό θέαμα.
στ. Οι επιστήμονες σχεδιάζουν επανδρωμένες _____ αποστολές για το κοντινό μέλλον.

2 Συμπληρώνουμε το κείμενο με την κατάλληλη λέξη:

διαστημικός | πλανήτες | ατμόσφαιρα | διοξείδιο του άνθρακα | επανδρωμένη
| προσεδαφίζομαι | θερμοκρασίες | δορυφόρος | προσεληνώθηκε

Ο Ήλιος έχει διάμετρο 1.400.000 χιλιόμετρα. Στο εσωτερικό του θα μπορούσαν να χωρέσουν περισσότεροι από ένα εκατομμύριο _____ σαν τη Γη. Ο Άρης έχει αραιή _____ και οι πόλοι του είναι καλυμμένοι με πάγο. Η ατμόσφαιρα του Άρη αποτελείται κυρίως από _____. Η Αφροδίτη φαίνεται σαν ένα όμορφο και φωτεινό _____. Τα εξερευνητικά σκάφη που έχουν δοκιμάσει να _____ δεν κατάφεραν να αντέξουν για πολύ τις υψηλές _____ που επικρατούν στην επιφάνεια της Αφροδίτης. Η Σελήνη είναι ο μοναδικός φυσικός _____ της Γης και ο πέμπτος μεγαλύτερος φυσικός δορυφόρος του ηλιακού συστήματος.

Το πρόγραμμα Luna της Σοβιετικής Ένωσης ήταν το πρώτο το οποίο έφτασε στη Σελήνη με μη _____ αποστολή, το 1959. Το αμερικανικό πρόγραμμα, της NASA, Apollo, έστειλε επανδρωμένες αποστολές στη Σελήνη.

Από τις έξι αποστολές του προγράμματος Apollo η πρώτη που _____ ήταν το Απόλλων 11.

Το _____ πρόγραμμα Artemis II σχεδιάστηκε για να πραγματοποιήσει μία δεκαήμερη επανδρωμένη πτήση γύρω από τη Σελήνη, σχεδόν 60 χρόνια μετά τις αποστολές Apollo.

3 Δημιουργούμε σύνθετες λέξεις με τις λέξεις «χρόνος» και «έτος». Χρησιμοποιούμε το λεξικό μας.

- α. δύο + χρόνος = _____ ε. δύο + έτος = _____
β. τρεις + χρόνος = _____ στ. τρεις + έτος = _____
γ. δέκα + χρόνος = _____ ζ. πέντε + έτος = _____
δ. πρώτος + χρόνος = _____ η. δέκα + έτος = _____

Ποιες από αυτές τις λέξεις είναι επίθετα και ποιες είναι ουσιαστικά;

4 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις λέξεις που δημιουργήσαμε.

- α. Ο μικρός, _____ αδερφός μου κοιτάζει τον ουρανό και ονειρεύεται να ταξιδέψει κάποτε στο Διάστημα.
β. Το βιβλίο «Ταξίδι στο Σύμπαν» απευθύνεται σε _____ παιδιά, δηλαδή στα μεγαλύτερα παιδιά του Δημοτικού.
γ. Το διάστημα πέντε ετών λέγεται _____.
δ. Οι επιστήμονες φιλοδοξούν ότι την επόμενη _____ θα γίνει ένα επανδρωμένο ταξίδι στον Άρη.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 Γράφουμε σε κάθε επίθετο τη σωστή κατάληξη. Κατόπιν αντιστοιχίζουμε τα επίθετα με τα ουσιαστικά.

-ί | -ή | -ύ

1. τον πλατ
2. το ασημ
3. τον θαλασσ
4. το χρυσαφ
5. το καφετ
6. το πλατ

- α. φεγγάρι
- β. δρόμο
- γ. άστρο
- δ. ουρανό
- ε. πέτρωμα
- στ. ποτάμι

2 Χρησιμοποιώντας και τα παρακάτω ζευγάρια επιθέτων-ουσιαστικών γράφω σε μία παράγραφο τι είδαν οι πρώτοι επισκέπτες της Σελήνης.

το καφετί πέτρωμα | η βαθιά χαράδρα | ο πλατύς κρατήρας |
ο θαλασσής ουρανός

3 Γράφουμε τα αριθμητικά επίθετα:

Αριθμητικά επίθετα				
Ψηφία	Απόλυτα πόσοι;	Τακτικά σε ποια σειρά;	Αναλογικά Πόσες φορές κάτι είναι περισσότερο από κάτι άλλο;	Πολλαπλασιαστικά Από πόσα όμοια μέρη αποτελείται κάτι;
3				
4				
7				

Ψηφία	Απόλυτα πόσοι;	Τακτικά σε ποια σειρά;	Αναλογικά Πόσες φορές κάτι είναι περισσότερο από κάτι άλλο;	Πολλαπλασιαστικά Από πόσα όμοια μέρη αποτελείται κάτι;
8				
9				
10				

4 Υπογραμμίζουμε τα αριθμητικά επίθετα στο κείμενο.

Το ηλιακό μας σύστημα περιλαμβάνει τον Ήλιο και όλα τα αντικείμενα τα οποία κινούνται σε τροχιά γύρω από αυτόν. Τα αντικείμενα με τη μεγαλύτερη μάζα που περιφέρονται γύρω από τον Ήλιο, είναι οι οκτώ πλανήτες που σχηματίζουν το πλανητικό σύστημα. Ο Ήλιος είναι το κέντρο του ηλιακού μας συστήματος και έχει ηλικία σχεδόν πέντε δισεκατομμυρίων χρόνων. Στο κέντρο του Ήλιου η θερμοκρασία φτάνει τα είκοσι εκατομμύρια βαθμούς Κελσίου. Η Γη έχει έναν δορυφόρο, τη Σελήνη, η οποία αντανακλά το φως του Ήλιου και φωτίζει τον πλανήτη μας τις νύχτες. Η Σελήνη είναι ο πέμπτος μεγαλύτερος φυσικός δορυφόρος του ηλιακού συστήματος. Συνολικά στο πλανητικό μας σύστημα έξι πλανήτες έχουν φυσικούς δορυφόρους: η Γη, ο Άρης, ο Δίας, ο Κρόνος, ο Ουρανός και ο Ποσειδώνας.

5 Ας βοηθήσουμε τον δημοσιογράφο, κο Δορυφοράκη, να γράψει τις ειδήσεις για το διάστημα. Χρησιμοποιούμε ονοματικές και ρηματικές φράσεις.

Ο πύραυλος εκτοξεύτηκε με επιτυχία.	π.χ. <u>Εκτόξευση του πυραύλου με επιτυχία.</u>
Ανακαλύφθηκε νέος δορυφόρος του Κρόνου.	
	Εκπαίδευση των αστροναυτών πριν την αποστολή τους.
	Αύξηση της ηλιακής ακτινοβολίας.
Η διαστημική αποστολή επέστρεψε με επιτυχία.	

8.1 Οικογενειακό ταξίδι με το αυτοκίνητο

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Εντοπίζουμε στο κρυπτόλεξο οριζόντια, κάθετα και διαγώνια 7 λέξεις της οικογένειας «πόλη».

Π	Π	Ο	Λ	Ι	Ο	Υ	Χ	Ο	Σ
Ο	Ο	Ο	Α	Κ	Ε	Ν	Η	Ο	Π
Λ	Λ	Λ	Λ	Κ	Α	Τ	Ω	Κ	Ο
Ι	Ι	Κ	Ι	Ι	Ρ	Ο	Λ	Ο	Λ
Τ	Τ	Ο	Π	Τ	Ο	Τ	Ε	Π	Ι
Ε	Ι	Δ	Ε	Π	Ι	Ρ	Ε	Ο	Τ
Υ	Κ	Ι	Ζ	Δ	Ε	Σ	Κ	Ρ	Ε
Μ	Ο	Ω	Σ	Τ	Ε	Α	Μ	Ι	Ι
Α	Σ	Χ	Ω	Ρ	Ι	Σ	Τ	Ο	Α
Α	Κ	Ρ	Ο	Π	Ο	Λ	Η	Λ	Σ

- 2 Αντιστοιχίζουμε τις λέξεις με τη σημασία τους.

1. πολίτευμα ☐
2. πολιούχος ☐
3. ακρόπολη ☐
4. πολιορκία ☐
5. πολιτεία ☐

- α. Το κράτος και η εξουσία/ η πόλη.
- β. Άγιος που θεωρείται προστάτης μιας πόλης.
- γ. Το πολιτικό σύστημα οργάνωσης και άσκησης της εξουσίας σε μια χώρα.
- δ. Αποκλεισμός μιας περιοχής, με στρατό ή και με στόλο, με σκοπό την κυρίευσή της.
- ε. Το ψηλότερο και οχυρωμένο μέρος της αρχαίας πόλης.

- 3 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις από την παραπάνω άσκηση.

- α. Επισκεφτήκαμε τον ιερό ναό που είναι αφιερωμένος στον _____ της Θεσσαλονίκης, τον Άγιο Δημήτριο.
- β. Ο _____ των Μινωιτών αναπτύχθηκε την εποχή του Χαλκού.
- γ. Στην αρχαιότητα, κάθε πόλη-κράτος είχε τη δική της _____.
- δ. Η _____ της Τροίας από τους Αχαιούς είχε διάρκεια δέκα χρόνια.

Μαθαίνω να γράφω σωστά τις λέξεις της οικογένειας «πόλη».

4

- Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις κατάλληλες λέξεις.

σιδηροδρομικό | αξιοθέατα | πόλεις | ταξίδι | τρένο | ταχύτητες
| εισιτήρια | αποσκευές

Πώς να ταξιδέψετε στην Ευρώπη με το τρένο

Το να ταξιδεύετε στην Ευρώπη με το _____ είναι μία εμπειρία που θα θυμάστε για μια ζωή. Καθισμένοι στη θέση σας, θα περνούν από μπροστά σας πόλεις, χωριά και υπέροχα τοπία. Τα βήματα πριν το _____ σας:

1. Γνωρίστε ποιοι είναι οι διαφορετικοί τύποι τρένων στην Ευρώπη.

• Περιφερειακά και Προαστιακά Τρένα:

Συνδέουν κοντινές _____ και χωριά.

• Τρένα υψηλής ταχύτητας και μεγάλων αποστάσεων:

Συνδέουν μακρινές πόλεις με άλλες ευρωπαϊκές πόλεις ή χώρες. Λειτουργούν μόνο σε υψηλές _____.

• Τουριστικά τρένα: Σε περιοχές της Ευρώπης με σημαντικά _____.

2. Αγοράστε τα _____ για το τρένο.

3. Πηγαίνετε στον _____ σταθμό και βρείτε την πλατφόρμα σας.

4. Επιβιβαστείτε στο τρένο, βρείτε τη θέση σας, τακτοποιήστε τις _____ σας και...

Απολαύστε το ταξίδι σας!

[https://www.ticketswe.com/taxidi-stin-eyropi-me-to-treno/\(διασκευή\)](https://www.ticketswe.com/taxidi-stin-eyropi-me-to-treno/(διασκευή))

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 1 Γράφουμε τον σωστό τύπο των παραθετικών των επιρρημάτων για να ολοκληρωθεί το νόημα των προτάσεων. (Μονολεκτικοί τύποι)
 - α. Το όμορφο αναμνηστικό κόστιζε _____ (ακριβά, **συγκριτικός**) από ό,τι υπολόγιζα αρχικά.
 - β. Κοιμηθήκαμε _____ (λίγο, **υπερθετικός**) σήμερα επειδή η πτήση μας αναχωρούσε στις 6.00 π.μ.
 - γ. Επιλέξαμε να ταξιδέψουμε με το πρώτο δρομολόγιο, για να φτάσουμε στον προορισμό μας _____ (νωρίς, **συγκριτικός**).
 - δ. Έκλεισα τα εισιτήρια έγκαιρα για να τα αγοράσω _____ (**φθηνά**, **συγκριτικός**) από ό,τι κοστίζουν.
 - ε. Είχαμε οργανώσει _____ (καλά, **υπερθετικός**) το ταξίδι μας, κι έτσι είδαμε όλα τα αξιοθέατα.

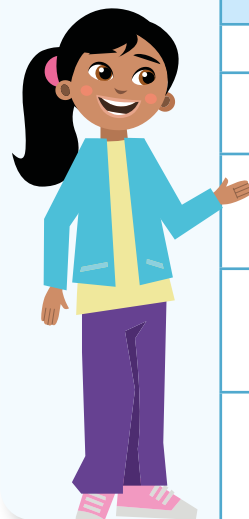
- 2 Σχηματίζουμε δύο (2) προτάσεις με το επίρρημα «καλά» και με το επίρρημα «λίγο» σε συγκριτικό και σε υπερθετικό βαθμό.

καλά: _____

λίγο: _____

- 3 Γράφουμε τα περιφραστικά και τα μονολεκτικά (όπου υπάρχουν) παραθετικά των επιρρημάτων

Παραθετικά των επιρρημάτων		
Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
καλά	πιο καλά καλύτερα	πολύ καλά άριστα
ωραία	_____	_____
λίγο	_____	_____
πολύ	_____	_____

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Αφηγούμαι σε μία παράγραφο την εμπειρία μου από μία επίσκεψη σε έναν ταξιδιωτικό προορισμό χρησιμοποιώντας και τις λέξεις:

ξενοδοχείο | ξεναγός | ξενώνας | φιλοξενία | ξενοδόχος

Μαθαίνω να γράφω σωστά τις λέξεις της οικογένειας «ξένος».

- 2 Δίπλα σε κάθε λέξη που είναι γραμμένη με έντονα γράμματα γράφουμε τη συνώνυμή της.

Βόλτα στο Βελιγράδι

Ανηφορίζουμε () προς το φρούριο Καλεμέγκνταν και φτάνουμε στην Άνω Πόλη. Η περιοχή γύρω από το κάστρο του Βελιγραδίου είναι μια σύνθεση πολιτισμών. Όμορφες γωνιές, με πάρκα και μονοπάτια, πλακόστρωτοι δρόμοι και γραφικά σημεία δίνουν την ταυτότητα **του τόπου** ().

Από το φρούριο **αγναντεύεις** () τους ποταμούς Δούναβη και Σάβα, τα παλιά τείχη και τον απέραντο ορίζοντα.

Κατηφορίζουμε () προς το κέντρο της πόλης και **η σκέψη** () μας ταξιδεύει μέσα στους ήχους, στα χρώματα και τη **ζωντάνια** () της πόλης. Όλοι **νιώθουμε** () χαρά για τις πανέμορφες εικόνες που μας χάρισε **η βόλτα** () στο Βελιγράδι!

3 Για κάθε έντονα γραμμένη λέξη γράφουμε τη συνώνυμή της.

Η όμορφη Κωνσταντινούπολη

Η Κωνσταντινούπολη είναι μια **όμορφη**, **παραθαλάσσια** πόλη. **Χτισμένη** από τον ιδρυτή της, Μ. Κωνσταντίνο, σε οχυρή θέση, ανάμεσα σε δύο ηπείρους, Ευρώπη και Ασία, και **βλέπει** τη Δύση και την Ανατολή. Προστατευμένη με **ισχυρά** τείχη, δημιούργησε μία **ένδοξη** ιστορία και έναν λαμπρό πολιτισμό. **Κατακτήθηκε** το 1204 από τους Σταυροφόρους και το 1453 από τους Οθωμανούς. Σήμερα αποτελεί τη μεγαλύτερη πόλη της Τουρκίας και είναι το οικονομικό, πολιτιστικό και ιστορικό κέντρο της χώρας.

1. όμορφη → _____
2. παραθαλάσσια → _____
3. χτισμένη → _____
4. βλέπει → _____
5. ισχυρά → _____
6. ένδοξη → _____
7. κατακτήθηκε → _____

4 Δίπλα σε κάθε λέξη με έντονα γράμματα γράφουμε την αντίθετή της. Επιλέγουμε από τις λέξεις στο παρακάτω πλαίσιο.

επεισοδιακό | πολυσύχναστο | σύγχρονα | παραδοσιακά | υψηλή | γνωστό

- α. Θέλω να πάω διακοπές σε ένα **έρημο** _____ νησί.
- β. Είχα ένα **ήσυχο** _____ ταξίδι με το τρένο.
- γ. Ο πίνακας ζωγραφικής ήταν έργο ενός **άγνωστου** _____ ζωγράφου και πουλήθηκε σε ιδιαίτερα **χαμηλή** _____ τιμή.
- δ. Στην πόλη θα δεις **παλιά** _____ αλλά και **μοντέρνα** _____ κτίρια.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι χρονικές βαθμίδες

1 Διαβάζουμε το κείμενο και υπογραμμίζουμε τα ρήματά του. Τοποθετούμε τα ρήματα στη χρονική βαθμίδα τους και γράφουμε τον χρόνο τους.

Η Σόφια που γνωρίσαμε

Η Σόφια, πρωτεύουσα της Βουλγαρίας, είναι μια μεγάλη πόλη, χτισμένη στους πρόποδες του όρους Βίτοσα. Επισκεφθήκαμε τη Σόφια την περασμένη άνοιξη και ενθουσιαστήκαμε. Στο διάσημο πάρκο Μπορίσοβα περπατήσαμε και θαυμάσαμε την πλούσια βλάστηση. Περιηγηθήκαμε στην πόλη με το τραμ και επισκεφθήκαμε κάποια από τα μουσεία της: Το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, στο οποίο ο επισκέπτης θα δει ιστορικά αντικείμενα από την προϊστορική μέχρι τη σύγχρονη εποχή, και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας όπου ο επισκέπτης θα γνωρίσει τη χλωρίδα, την πανίδα, τα απολιθώματα και τα πετρώματα της Βουλγαρίας. Δεν παραλείψαμε την επίσκεψη στην εκκλησία της Αγίας Σοφίας που έχει δώσει στην πόλη το όνομα της, τον 14ο αιώνα, και την Εθνική Πινακοθήκη, που φιλοξενεί τουλάχιστον 50.000 έργα κλασικής τέχνης της Βουλγαρίας.

Παρελθόν

Παρόν

Μέλλον

επισκεφτήκαμε Παρελθόν Συνοπτικό		

- Σε ποια σημεία χρησιμοποιείται το Παρόν;
- Πότε χρησιμοποιείται το Παρελθόν;

- Σε ποιες περιπτώσεις έχει χρησιμοποιηθεί ο Μέλλοντας;

2 Γράφουμε τα ρήματα στη χρονική βαθμίδα του Μέλλοντα για να πούμε τι θα κάνουμε στο ταξίδι.

Στο ταξίδι μας στην Ιταλία _____ (επισκέπτομαι) τη Φλωρεντία. Εκεί _____ (βλέπω) τα εντυπωσιακά μνημεία της, τα οποία μαρτυρούν τη μεγάλη ιστορία της. Γύρω από το ιστορικό κέντρο _____ (περπατώ) σε γραφικά σοκάκια με παλιά κτίρια και όμορφες πλατείες. Σε κάθε γειτονιά της πόλης _____ (θαυμάζω) και μια διαφορετική εικόνα της φλωρεντινής αρχιτεκτονικής, ενώ κοντά στον ποταμό Άρνο _____ (βρίσκομαι) μπροστά σε εντυπωσιακές γέφυρες. Περπατώντας στους δρόμους της πόλης _____ (συναντώ) το περίφημο μουσείο Ουφίτσι, όπου _____ (γνωρίζω) διάσημα έργα τέχνης και _____ (ενημερώνομαι) για την τέχνη και την ιστορία της Φλωρεντίας.

Ουσιαστικά σε -ώνας

«Θαυμάστε τα αρχοντικά, τις πέτρινες κρήνες, τους **ξενώνας**.»

Το ουσιαστικό «ο **ξενώνας**» ανήκει στα **περιεκτικά ουσιαστικά**. Τα περιεκτικά ουσιαστικά δηλώνουν έναν τόπο που περιέχει πλήθος από πρόσωπα, αντικείμενα, ζώα κτλ.

- **ξενώνας**: ο τόπος για ξένους
- **ορνιθώνας**: τόπος όπου εκτρέφονται όρνιθες (κότες).

Η κατάληξη **-ώνας** γράφεται πάντα με **-ω-**.

3 Εντοπίζουμε τα περιεκτικά ουσιαστικά στο κείμενο και γράφουμε τη σημασία τους.

Λατρεύω τα ταξίδια με τρένο! Μπορώ να δω τα πάντα από το παράθυρο του βαγονιού μου. Βρίσκομαι στην Ιταλία, με τελικό προορισμό την πανέμορφη πρωτεύουσα της Τοσκάνης, τη Φλωρεντία. Το τρένο διασχίζει την περιφέρεια της Τοσκάνης. Η ομορφιά της δεν περιγράφεται! Οι αμπελώνες εναλλάσσονται με τους ελαιώνες και τους πορτοκαλεώνες. Λόφοι με δέντρα και ηλιοτρόπια προβάλλουν και ανάμεσά τους ξεφυτρώνουν πανέμορφα χωριά με πέτρινα σπίτια και παραδοσιακούς ξενώνες.

Ηλιοπούλου Μ. Φανταστική βόλτα στη Φλωρεντία

Περιεκτικό ουσιαστικό	Σημασία
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

1 Διαβάζω το κείμενο και απαντώ.

Ο Νάνος ταξιδεύει στη Γαλλία

Ο Νάνος κοιτάζει το ρολόι του. Είναι ήδη 10 η ώρα. Πώς θα τα προλάβουν όλα αυτά ακόμα αναρωτιέται αλλά δεν λέει τίποτα. Τρέχει κι αυτός μαζί με τη μαμά του να προλάβουν. Πολύ γρήγορα ανακαλύπτει ότι αυτό που αποκαλούν Πλατό και αποτελεί το ιστορικό κέντρο της πόλης είναι όλο και όλο ένας πλακόστρωτος **πεζόδρομος** που ακολουθεί μια ελικοειδή διαδρομή μέσα από οικοδομικά τετράγωνα γεμάτα μικρά μαγαζάκια. Στο κέντρο του δεσπόζει ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο. Οι άνθρωποι περπατούν χωρίς να βιάζονται και, παρά τις φωνές των περαστικών και τους θορύβους του δρόμου, επικρατεί ησυχία. Τα σπίτια είναι όλα γραφικά και καλοδιατηρημένα.

Κοντολέων Α. Οι κατάσκοποι της Γεωγραφίας, Το μεσαιωνικό κάστρο και οι Γίγαντες του Ουρανού

α. Η λέξη «**πεζόδρομος**» από ποιες λέξεις έχει δημιουργηθεί; Τι σημαίνει;
_____ + _____

β. Γράφουμε και άλλες λέξεις με β' συνθετικό τη λέξη «**δρόμος**».

γ. Χρησιμοποιώ λέξεις που έγραψα (1β) και αφηγούμαι την περιπέτειά μου σε μία πόλη που επισκέφτηκα.

2 «Στο κέντρο του δεσπόζει ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο.»

- α. Τι σημαίνει η λέξη «**δεσπόζει**»; Προσπαθούμε να υποθέσουμε τη σημασία της.
β. Γνωρίζουμε και κάποια άλλη λέξη που ανήκει στην ίδια οικογένεια;

γ. Επιβεβαιώνουμε ή διορθώνουμε την αρχική υπόθεση με το λεξικό. δεσπόζω: _____
δ. Γράφουμε μία δική μας πρόταση με τη λέξη.

3 Οι παράγραφοι ανακατεύτηκαν! Γράφουμε το νούμερο που αντιστοιχεί στη σωστή σειρά!

Ολόλευκα σπίτια και ανεμόμυλοι φεγγοβολούν στη λαμπρή λιακάδα της Μεσογείου και γαλάζιες πινελιές παντού! Να μια ψαρόβαρκα. Και εκεί τα ξύλινα παντζούρια ενός σπιτιού, μια πόρτα, βαμμένη μπλε και ο τρούλος μιας παλιάς εκκλησίας.

Όπου κι αν ταξιδέψεις στο Αιγαίο, γνωρίζεις ένα κομμάτι της ελληνικής ιστορίας. Θα το νιώσεις όταν θα βρεθείς μπροστά στις κόκκινες κολόνες των ανακτόρων της Κνωσού στην Κρήτη. Άραγε τι άλλο θα ανακαλύψεις ταξιδεύοντας στα νερά του Αιγαίου.

Στην Άνδρο μπορείς να βολτάρεις στη Χώρα του νησιού, που είναι κουρνιασμένη σαν παραμυθένιο κάστρο σε μια στενή χερσόνησο. Στην Πάρο θα δεις τους ψαράδες να μεταφέρουν την ψαριά στους μάγειρες στις κοντινές ταβέρνες. Φτάνοντας στη Σαντορίνη, άσε το βλέμμα σου να ταξιδέψει από την αστραφτερή θάλασσα μέχρι τις πεζούλες, στην άκρη του γκρεμού.

1 Πλέοντας αργά στο Αιγαίο πέλαγος, ανάμεσα στα νησιά των Κυκλάδων, θα αντικρίσεις χωριά σκαφαλωμένα στην κόψη του γκρεμού, πολύ πριν φτάσεις στα λιμάνια που βρίσκονται στα πόδια τους.

Ονορέ Κ. Το ταξίδι είναι που μετράει.

Με έμπνευση από το κείμενο που διαβάσαμε, ζωγραφίζουμε καλοκαιρινά τοπία του Αιγαίου όπως τα φανταζόμαστε. Εναλλακτικά δημιουργούμε ένα κολάζ με εικόνες.

Ελέγχω το κείμενό μου

- Ελέγχουμε το κείμενο «**Αφήγηση ταξιδιού**» ως προς τα παρακάτω στοιχεία:
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Αφήγηση ταξιδιού		
Τα μέρη (δομή)		Γλωσσικά στοιχεία
1. Εισαγωγή Ανέφερα τον χρόνο, τον προορισμό, το μεταφορικό μέσο, τα πρόσωπα που συμμετείχαν.		Χρησιμοποίησα: • ρήματα σε παρελθοντικό χρόνο • ουσιαστικά, επίθετα • χρονικούς και τοπικούς προσδιορισμούς • προσδιορισμοί του σκοπού
2. Ανάπτυξη • Αφηγήθηκα την εξέλιξη του ταξιδιού σε χρονική σειρά. • Περιέγραψα αξιοθέατα. • Ανέφερα εντυπώσεις και συναισθήματα.		• ρήματα σε παρελθοντικό χρόνο • ουσιαστικά • επίθετα • προσδιορισμοί του τόπου και του χρόνου
3. Επίλογος Ολοκλήρωσα το ταξιδιωτικό ημερολόγιο με γενικές εντυπώσεις, διατύπωση σκέψεων και συναισθημάτων, πιθανά σχέδια για μελλοντικά ταξίδια.		• ουσιαστικά και ρήματα • επιρρήματα που εκφράζουν διαθέσεις και εντυπώσεις.

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Λύνουμε το σταυρόλεξο της «πολιτείας».

α	Π																		
β	Ο																		
γ	Λ																		
δ	Ι																		
ε	Τ																		
στ	Ε																		
ζ	Ι																		
η	Α																		

- Στις διακοπές μου πήγαινα κάθε μέρα σε μία υπέροχη _____ για μπάνιο.
- Επισκεφτήκαμε την αρχαία _____ για να δούμε από κοντά το στάδιο των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων.
- Έφτιαξα μία _____ με όσα μπορώ να πάρω μαζί μου στο αεροπλάνο.
- Πήγαμε στην _____ για να παρακολουθήσουμε από κοντά τις ταυρομαχίες.
- Στις μικρές _____ των χωριών θα δοκιμάσεις πολύ νόστιμα φαγητά.
- Για να μπορέσουμε να ταξιδέψουμε με μεταφορικό μέσο, χρειάζεται να έχουμε προμηθευτεί ένα _____.
- Η Ζάκυνθος βρίσκεται στο _____ πέλαγος.
- Μέλος του πληρώματος αεροσκάφους που εξυπηρετεί τους ταξιδιώτες.

2 Γράφουμε σύνθετες λέξεις:

α. Με δεύτερο συνθετικό «**πόλη**»:

- μητρόπολη
- _____
- _____

β. Γράφουμε σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό «**ξένος**»:

- ξεναγός
- _____
- _____

γ. Γράφουμε μία πρόταση με μία λέξη από κάθε ομάδα.

3 Δίπλα σε κάθε λέξη με έντονα γράμματα γράφουμε τη συνώνυμη της.

Περπατώντας στα γραφικά δρομάκια της Φλωρεντίας εντοπίσαμε τη **διάσημη** _____ Πινακοθήκη Ουφίτσι. Έχουμε προαγοράσει εισιτήρια, οπότε δεν **σπαταλάμε** _____ χρόνο να περιμένουμε. Ο χώρος φιλοξενεί **κορυφαίους** _____ Ιταλούς καλλιτέχνες και γνωστά έργα της γερμανικής, της ολλανδικής και της φλαμανδικής ζωγραφικής. Βγαίνουμε από το μουσείο **χορτασμένοι** _____ από **καλαίσθητα** _____ έργα τέχνης, αλλά αρκετά πεινασμένοι για φαγητό. Μια παραδοσιακή ταβέρνα με ξύλινα τραπέζια με καρό τραπεζομάντιλα, μας **προσκαλεί** _____ να καθίσουμε για μια **γευστική** _____ ιταλική πίτσα.

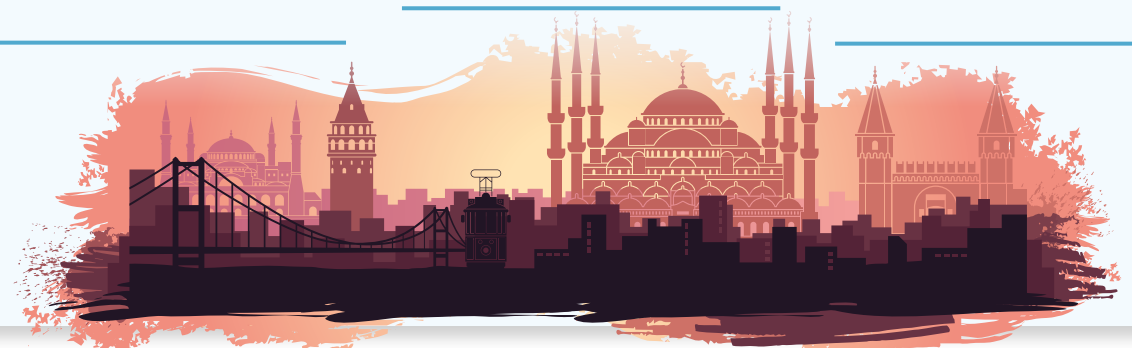
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 Διαβάζουμε το κείμενο και υπογραμμίζουμε τα ρήματα. Κατόπιν τα καταγράφουμε στη γραμμή του χρόνου.

Σήμερα βρισκόμαστε στην όμορφη Κωνσταντινούπολη. Η πόλη ιδρύθηκε το 324 μ.Χ από τον αυτοκράτορα Μ. Κωνσταντίνο. Στο παρελθόν στην ίδια περιοχή είχε οικοδομηθεί η αρχαία ελληνική πόλη Βυζάντιο, αποικία των Μεγαρέων. Η Κωνσταντινούπολη πήρε το όνομα του ιδρυτή της αλλά στα νεότερα χρόνια ονομαζόταν και «Πόλη». Σήμερα ανήκει στο τουρκικό κράτος και οι Τούρκοι την ονομάζουν Ιστανμπούλ.

Τις τρεις επόμενες ημέρες θα μείνουμε στο κέντρο της Πόλης και θα επισκεφτούμε πολλά αξιοθέατά της, πρώτα απ' όλα τη βυζαντινή Αγία Σοφία. Επιστρέφοντας, θα έχω δει και θα έχω μάθει πολλά για την ιστορία της Βασιλεύουσας αλλά και για το πώς ζουν σήμερα σε αυτήν οι κάτοικοί της. Θα αφηγούμαι για πολλές μέρες την εμπειρία μου από το ταξίδι.

2 Γράφουμε τα ρήματα της παρένθεσης στη χρονική βαθμίδα του παρελθόντος.

Αίγυπτος: Ακολουθώντας τη ροή του Νείλου

Από μικρός είχα την επιθυμία να δω από κοντά τις Πυραμίδες και τους αρχαίους αιγυπτιακούς ναούς. Έτσι το περασμένο καλοκαίρι _____ (αποφασίζω) με την οικογένειά μου να το τολμήσουμε. _____ (ξεκινώ) από τα νότια Αιγυπτοσουδανικά σύνορα και, ακολουθώντας τη ροή του Νείλου σχεδιάσαμε να φτάσουμε στις εκβολές του ποταμού, στην Αλεξάνδρεια.

Την πρώτη μέρα _____ (βλέπω) τον ναό της Ίσιδος στο νησί Φιλαί. Κατόπιν _____ (περπατώ) κάνοντας μια εξαντλητική πορεία στους αμμόλοφους της δυτικής ερήμου της Σαχάρα, μέχρι το μοναστήρι του Αγίου Συμεών. Το απόγευμα _____ (φτάνω) στη σύγχρονη πόλη του Ασουάν. Είχαμε επιλέξει να μείνουμε στο Νουβικό χωριό της δυτικής όχθης και έτσι _____ (έρχομαι) σε επαφή με την αυθεντική ζωή των κατοίκων της περιοχής.

<https://mikropragmata.lifo.gr/zoi/aigyptos-akolouthontas-ti-roi-tou-neilou/> (διασκευή)

3 Γράφουμε ένα σύντομο ταξιδιωτικό ημερολόγιο για το ταξίδι στην Αίγυπτο.

Ταξιδιωτικό ημερολόγιο

1η μέρα (πρωί)

1η μέρα (απόγευμα)

2η μέρα

Πηγές εικόνων - κειμένων

5η ενότητα

Βιβλία

1. Ηλιοπούλου Ι. (2022). *Ο Ελύτης για παιδιά*. Αθήνα: Ίκαρος
2. Παπαντωνίου, Ζ. (2011). *Τα ψηλά βουνά*. Αθήνα: Εστία.

Ιστοσελίδες

<https://exploremessinia.com/el/outdoor-activities/river-el/rafting-ston-lousio-potamo/>
<https://www.fireservice.gr/el/-/paroche-odegion-se-atoma-pou-pragmatopoioun-oreibasia-kai-oreine-pezoportia>

6η ενότητα

<https://www.namuseum.gr/education/archaia-paichnidia-sto-ethniko-archaiologiko-moyseio-me-ti-chrisi-moyseios-keyis>

7η ενότητα

1. Κοντού, Μ. Σγουρός, Γ. (2021). *Στέλιος Κυριακίδης, Ο άνθρωπος που έτρεξε για έναν ολόκληρο λαό*. Αθήνα: Καστανιώτης
2. Βερν, Ι. (Δ.Καραδήμας Μετ.) (2021). *Από τη Γη στη Σελήνη*. Αθήνα: Μίνωας

8η ενότητα

Βιβλία:

1. Ηλιοπούλου Μ. (2023). *Φανταστική βόλτα στη Φλωρεντία*. Αθήνα: Καλέντης
2. Κοντολέων Α. (2024). *Οι κατάσκοποι της Γεωγραφίας: Το μεσαιωνικό κάστρο και οι Γίγαντες του Ουρανού*. Αθήνα: Διόπτρα
3. Ονορέ Κ. (Γ.Κ. Παναγιωτάκης Μετ.) (2023) *Το ταξίδι είναι που μετράει*. Αθήνα: Πατάκης

Ιστοσελίδες

<https://www.archaiologia.gr/blog/2014/09/09/oi-pio-γνωστες-καρυάτιδες-της-αρχαι/>
<https://www.ticketswe.com/taxidi-stin-eyropi-me-to-treno/>
<https://mikropragmata.lifo.gr/zoi/aigyptos-akolouthontas-ti-roi-tou-neilou/>

Οι φωτογραφίες του βιβλίου είναι από Freepik και Adobe Stock

